

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Rebeka Maršnjak

**Kriza države blaginje in vprašljivost sistemov socialne varnosti
(primer Slovenije)**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Rebeka Maršnjak

Mentorica: doc. dr. Anja Kopač Mrak

Somentorica: izr. prof. dr. Simona Kustec Lipicer

**Kriza države blaginje in vprašljivost sistemov socialne varnosti
(primer Slovenije)**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2013

ZAHVALA

Ob tej priložnosti se najprej želim zahvaliti staršem Majdi in Jožetu za vso finančno in osebno podporo tekom študija ter za vse nasvete, vodila in priložnosti, ki sta mi jih nudila. Ni besed na svetu, s katerimi bi se lahko dovolj zahvalila.

Iskrena zahvala tudi fantu Simonu, za vso pomoč, podporo, nasvete in najlepše trenutke. Hvala, ker si ob meni.

Posebna zahvala mentorici doc. dr. Anji Kopač Mrak in somentorici izr. prof. dr. Simoni Kustec Lipicer za vso strokovno pomoč in nasvete pri izdelavi diplomskega dela.

Predvsem pa hvala tudi vam, Azra in Alexandar ter ostala najboljša družba, za najboljša in najlepša študentska leta in vse norosti, ki smo jih preživeli skupaj. Naj se te močne vezi prijateljstva nikoli ne pretrgajo. Hvala vam, ker ste bili vedno in povsod ob meni!

Kriza države blaginje in vprašljivost sistemov socialne varnosti (primer Slovenije)

Tekom celotnega diplomskega dela sem se ukvarjala z aktualno tematiko krize države blaginje, ki pa je nakazala veliko pomislekov o učinkovitosti socialne politike tudi pri nas. Delež podeljevanja državnih socialnih pomoči se zmanjšuje, posledično je vedno več državljanov, ki potrebujejo socialno pomoč. Vnovični varčevalni ukrepi s strani države, zaradi finančne in gospodarske krize, pa situacijo samo še bolj poslabšujejo. Med drugim bremena neuspešnega soočanja države pri reševanju socialnih problemov nosijo tudi nevladne humanitarne organizacije, ki pa so vedno bolj obremenjene. Morda je ravno politična nekoordinacija in nepravilna izbira javnopolitičnih mehanizmov močno vplivala na izid nekaterih predlogov vsebin socialne politike. Relevantnost javnopolitičnega problema se kaže v razkritju morebitnih razlogov trenutnega stanja znotraj socialne politike in na možnosti, da bodo nevladne humanitarne organizacije, politična in kadrovska koordinacija obudile to polje. V nasprotnem primeru pa lahko nekoordinacija med akterji in vedno večja prelaganja bremen na humanitarne organizacije vodijo v neugodne življenjske razmere državljanov in padec socialnovarstvene vloge države. Iz tega lahko izhaja tudi morebitna potreba po »novem modelu socialne politike« pri nas.

Ključne besede: kriza države blaginje, socialna politika, socialnovarstvena vloga države, nevladne humanitarne organizacije.

The crisis of the welfare state and the questionability of the social security system (the case of Slovenia)

During diploma I was dealing with the current issue of the crisis of the welfare state, which has indicated many concerns about the effectiveness of the social policy in Slovenia. The state social assistance is reducing and consequently we are dealing with a growing number of citizens who are more and more dependent by social assistance. Among others, the non-government humanitarian organizations are confronting with the pressure of the burdens because of the failure of the state when solving the social problems. Perhaps the political incoordination and incorrect selection of the public policy mechanisms significantly affected the outcome of some proposals within the content of the social policy. The relevance of the public policy problems is reflected in disclosure of the possible reasons of the current situation within the social policy and in the possibility that non-governmental humanitarian organizations, political and personnel coordination revived this field. Otherwise, the incoordination between actors and the increasing pressure on the humanitarian organizations leading to unfavourable living conditions of the citizens and the social role of the state may fall. On the basis of all this I can also predict the need for a »new model of the social policy« in Slovenia.

Keywords: the crisis of the welfare state, the social policy, the social role of the state, the non-humanitarian organizations.

KAZALO VSEBINE

1 UVOD.....	8
2 METODOLOŠKI OKVIR.....	9
2.1 Cilj in namen naloge	9
2.2 Raziskovalna vprašanja	9
2.3 Raziskovalne metode in tehnike.....	10
3 TEORETIČNA IZHODIŠČA.....	11
3.1 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV.....	11
3.1.1 Javna politika	11
3.1.2 Zvrsti javnih politik	11
3.1.3 Sooblikovalci javnih politik.....	12
3.1.4 Javnopolitični instrumenti	12
3.1.5 Spremembe javne politike	12
3.2 DRŽAVA BLAGINJE IN SOCIALNA POLITIKA.....	13
3.2.1 Konceptualizacija ključnih pojmov socialne politike in države blaginje	13
3.2.2 Vsebine socialne politike.....	14
3.2.3 Faze razvoja socialne politike in sodobnih držav blaginje	15
3.2.4 Esping-Andersenova tipologija držav blaginje in različnost socialno-blaginjskih sistemov	17
3.3 SOCIALNA POLITIKA V SLOVENIJI	19
3.3.1 Kratka zgodovina slovenskega sistema blaginje	20
3.4 KRIZA DRŽAVE BLAGINJE IN REDUKCIJA SOCIALNE VARNOSTI	21
3.5 KLJUČNI DEJAVNIKI KRIZE DRŽAVE BLAGINJE IN SISTEMA SOCIALNE VARNOSTI.....	22
3.5.1 Sistemi socialne varnosti kot mehanizem redistribucije.....	23
3.5.2 Sistem socialne varnosti v Sloveniji	25

3.6 VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ ZNOTRAJ SOCIALNE POLITIKE.....	26
4 EMPIRIČNI DEL	29
4.1 Prikaz deleža BDP, namenjenega socialni zaščiti državljanov v letih 2010–2012	29
4.2 Akadamski opis trenutne zakonodaje socialne politike v povezavi s spremembami, ki jih je prinesla kriza	32
4.3 Pregled pomembnih javnopolitičnih sprememb vsebin socialne politike v obdobju 2010–2012	34
4.4 Opredelitev javnopolitičnih sprememb na primeru izbranih vidikov nove socialne zakonodaje in izbranih reform v letih 2010–2012	36
4.5 Analiza modela socialne politike v Sloveniji in napoved morebitne potrebe po novem modelu.....	37
5 SKLEP	40
6 LITERATURA.....	43
PRILOGA A : Intervju s Terezo Novak, izvršno direktorico Slovenske filantropije in predsednico NFHOS (Nacionalnega foruma humanitarnih organizacij Slovenije).....	46

KAZALO SLIK IN TABEL

Slika 4.1: Davki in prispevki za socialno varnost, v % BDP	30
Slika 4.2: Število izplačanih denarnih socialnih pomoči za leto 2011	31
Slika 4.3: Število izplačanih denarnih socialnih pomoči za leto 2010	31
Slika 4.4: Število izplačanih denarnih socialnih pomoči v letu 2009	32
Slika 4.5: Povprečna rast števila uporabnikov članic NFHOS v obdobju 2009–2011	38
Tabela 4.1: Trije izbrani cilji nove socialne zakonodaje v povezavi s spremembami, ki jih je prinesla kriza	33
Tabela 4.2: Prikaz izbranih treh predlogov reform in njihova povezanost z dejavniki krize države blaginje	35

1 UVOD

Kriza države blaginje predstavlja prepletanje dveh (med seboj povezanih) dimenzij: krizo razvojne paradigme širjenja državnih programov in krizo, ki jo povzroča kopičenje novih problemov, izhajajočih iz ekonomskih in družbenih sprememb v postindustrijskih družbah. Iz strukturnih sprememb v sferi dela izhajajo številni novi problemi, ki jih države niso več sposobne reševati na tak način in v takem obsegu kot do sedaj. Na trgih delovne sile nastajajo neskladja, saj ponudba delovne sile kvalifikacijsko in izobrazbeno ne ustreza povpraševanju, to pa povzroča rast dolgotrajne brezposelnosti (Trbanc 1992, 103). Tudi Johnson (v Svetlik 1989, 51) ugotavlja, da ravno zaradi krize države blaginje prihaja do sprememb v poudarkih, ki bi jih lahko označili s pluralizmom blaginje. To pomeni zmanjšanje oziroma ukinitve dominacije države pri zagotavljanju blaginje in povečanje vloge neformalnega, volonterskega in komercialnega sektorja. Država ni deležna kritike le v tem smislu, da so storitve, ki jih zagotavlja, neustrezne in neakovostne, temveč tudi, da je preveč centralizirana, birokratska in avtoritarna.

Kriza države blaginje je nakazala veliko pomislekov o učinkovitosti socialne politike tudi pri nas. Vedno več je državljanov, ki potrebujejo socialno pomoč, varčevalni ukrepi, zaradi finančne in gospodarske krize, s strani države pa situacijo samo še poslabšujejo. Vsekakor bremena neuspešnega soočanja države pri reševanju socialnih problemov nosijo tudi nevladne humanitarne organizacije, na pomoč katerih upa ogromno pomoči potrebnih. Kljub spremembam področja socialne zakonodaje tudi pri pridobivanju socialnih transferjev bistvenih izboljšav ni. Predvsem bi tukaj izpostavila neusklajeno dodeljevanje socialnih transferjev in neprimerno določitev življenjskega minimuma. Na podlagi tega lahko opredelim javnopolitični problem kot neustrezen boj ali celo »zatiskanje oči« države pri soočanju s trenutnimi socialnimi problemi v državi. Morda so vzroki »neustreznega boja« ravno v redefiniciji ciljev, ukrepov, instrumentov, s katerimi želijo vzpostaviti ravnovesje v socialni politiki, kar posledično lahko privede do neusklajenosti znotraj zakonodaje same. Relevantnost javnopolitičnega problema se kaže v razkritju morebitnih razlogov trenutnega stanja znotraj socialne politike in na možnosti, da bodo nevladne humanitarne organizacije, politična in kadrovska koordinacija obudile to polje. V nasprotnem primeru pa lahko nekoordinacija med akterji in vedno večja prelaganja bremen na humanitarne organizacije, vodijo v neugodne življenjske razmere svojih državljanov in padcu socialnovarstvene vloge

države. Iz tega lahko izhaja tudi morebitna potreba po »novem modelu socialne politike« pri nas.

2 METODOLOŠKI OKVIR

2.1 Cilj in namen naloge

Glavni cilj in namen diplomskega dela je akademska opredelitev trenutnega stanja socialne politike in socialne varnosti v Sloveniji. Predstaviti želim, kako se le ta sooča s problemi trenutne krize, ki je močno prizadela tudi naše državljane. Zanimajo me razlogi stanja, v katerem se je znašla socialna politika pri nas, kje je bila pomembna prelomnica in posledice le te. Ali je morda k trenutnemu stanju prispevala politična nekoordinacija, kadrovska nekoordinacija, kar je privedlo do neuskklajenosti med trenutnim stanjem v državi in izpeljani zakonodaji na področju socialne politike. Predstavila bom, o kakšnih spremembah znotraj socialne politike govorimo ter znotraj kakšnega modela definicije socialne politike se nahajamo. Med drugim bom opredelila, kakšna je vloga civilno družbenih organizacij, ali morda med drugim pripomorejo k ozaveščanju države po nujnosti primernih ukrepov k izpolnitvi socialnovarstvene vloge države, ali pa so postale le še bolj obremenjene in brez denarne pomoči države, da bi zadovoljile potrebe pomoči potrebnih državljanov.

S pomočjo primarnih virov bom prikazala akademski opis trenutnega stanja od zaznane krize, kjer želim opredeliti nekatere pomembne predloge reforme znotraj vsebin socialne politike in njihov osnovni namen, povezati z dejavniki krize države blaginje. V veliki meri se bom pri tem osredotočila na dejavnik procesa globalizacije, ki postavlja pod vprašaj način financiranja socialne varnosti preko sistema socialnih prispevkov. Na podlagi vsega tega želim morda napovedati morebitno potrebo po novem modelu socialne politike v Sloveniji, ki bi morda prispeval k izboljšanju in večji kakovosti socialnih storitev. Tako sem opredelila naslednja raziskovalna vprašanja:

2.2 Raziskovalna vprašanja

Raziskovalno vprašanje 1: Ali je zaznati pogostejšo redukcijo socialnih transferjev (socialno denarnih pomoči) v Sloveniji, ki postavlja pod vprašaj socialnovarstveno vlogo države?

Raziskovalno vprašanje 2: Ali je politična neusklajenost in morebitna neprimerna izbira javnopolitičnih mehanizmov močno vplivala na stanje znotraj socialne politike?

Raziskovalno vprašanje 3: Ali je zaradi globalne finančne krize prišlo do spremembe v javni politiki? O katerih tipih sprememb govorimo in na katere vsebine socialne politike se spremembe nanašajo?

Raziskovalno vprašanje 4: Znotraj katerega modela se nahaja socialna politika v Sloveniji? Ali potrebujemo nov model socialne politike, glede na stanje, v katerem se nahajamo?

2.3 Raziskovalne metode in tehnike

Za namen diplomske naloge bom opredelila naslednje metode in tehnike. Tekom diplomske naloge se bom osredotočila na kvantitativno in kvalitativno metodologijo. Kot tehnike kvalitativne metodologije bom uporabila pregled primarnih virov, ki mi bodo v pomoč pri pregledu zakonodaje socialne politike in sistema socialne varnosti v Sloveniji. Naslednja je pregled sekundarnih virov, kjer bom s pomočjo znanstvenih člankov pridobila teoretična znanja s področja države blaginje in številne teoretične predpostavke na področju socialne politike in z njo sistemom socialne varnosti in drugih socialnih storitev ter relevantnih javnopolitičnih tematik. Kot tretjo tehniko pa bom uporabila družboslovni intervju, ki mi bo podal morebitne kritične poglede na trenutno stanje socialne politike v Sloveniji in pomagal pri opredelitvi javnopolitičnih sprememb znotraj socialne politike in morebitnih odprtih vprašanj za nadaljnje raziskovanje. Pri empiričnem delu mi bo vsekakor v pomoč tudi kvantitativna metodologija, saj bom s pomočjo podatkov Statističnega Urada Republike Slovenije (SURS) lažje analizirala dejavnike krize v Sloveniji pri financiranju socialnih prispevkov s strani države.

3 TEORETIČNA IZHODIŠČA

3.1 OPREDELITEV OSNOVNIH POJMOV

3.1.1 Javna politika

Posamično javno politiko lahko opredelimo kot dolgo vrsto bolj ali manj povezanih izbirskupaj z odločitvami ne delovati, ki jih sprejemajo vladna telesa in uradniki (Dunn v Fink Hafner 2007, 15). Primeri javnih politik so npr. socialna politika, gospodarska politika, kulturna politika, politika do tujcev, družinska politika, okoljska politika in druge. Pri javnih politikah gre za politične odločitve oziroma uradna pravila obnašanja, ki so zavezujoča na nekem teritoriju, ki ga upravlja in nadzoruje pristojna državna avtoriteta. Odločanje o javnih politikah je monopol političnih odločevalcev, ki odločajo tudi o uporabi instrumentov in mehanizmov (Fink Hafner 2007, 15).

3.1.2 Zvrsti javnih politik

Poleg tega, da javne politike razlikujemo glede na imenske/nominalne kategorije in učinke, je pomembno razlikovanje javnih politik glede na kakovost, znotraj katerega razlikujemo med materialnimi in nematerialnimi javnimi politikami. Materialne javne politike zajemajo različne oblike finančnih prenosov ter zagotavljanja materialnih dobrin, kot so: pozitivni transfer (socialna pomoč), negativni transfer (davki, takse), finančni program (subvencije), infrastrukturni programi in stvarni programi (pomoč v obleki, plačilo zdravil prek zdravstvenega zavarovanja) (Fink Hafner 2007, 17).

Čeprav javne politike predpostavljajo vpletanje države na različna področja družbenega življenja in je dejavnost le teh podprta s proračunom, nekatere javne politike pomenijo predvsem tudi ponujanje določenih storitev in pravil obnašanja ljudi v določeni teritorialno politični enoti. Take politike imenujemo nematerialne, znotraj katerih uvrščamo: humane in socialne storitve, stvarne storitve (odvoz smeti ipd.) in vedenje brez operativnega značaja/regulativna politika (npr. predpisi o rejništvu) (Fink Hafner 2007, 17).

3.1.3 Sooblikovalci javnih politik

Ključni igralci v procesu oblikovanja javnih politik so državni igralci, saj imajo monopol nad političnim odločanjem. V bolj socialno in ekonomsko razvitih ter demokratičnih državah opazimo bogatejši univerzum javnopolitičnih igralcev. Poleg državnih igralcev (to so izvršilna in zakonodajna oblast in uradniki, tu pa tam pa tudi sodna oblast) se namreč v procese oblikovanja in izvajanja javnih politik vključujejo še nedržavni (oziroma nevladni, civilno družbeni) igralci: interesne skupine (npr. delodajalske, delojemalske organizacije, podjetja, organizirani interesi na področju kmetijstva, poklicne skupine, prostočasne in humanitarne organizacije ipd.), neparlamentarne politične stranke, informacijski center (množični mediji, strokovnjaki, raziskovalci, inštituti, univerze) in ne nazadnje tudi državljani, ki pišejo pisma in vloge ustreznim ustanovam, demonstrirajo in podobno (Fink Hafner 2007, 18).

3.1.4 Javnopolitični instrumenti

Javnopolitični mehanizmi so orodja ali sredstva, s katerimi državni javnopolitični igralci dosegajo zastavljene cilje (Majchrzak v Kustec Lipicer 2006, 90). Nekateri avtorji jih opisujejo kot skupine tehnik, preko katerih država izvaja svojo moč, si zagotavlja podporo in spodbuja ali zavira družbene spremembe (Vedung v Kustec Lipicer 2006, 90). Hood (v Kustec Lipicer 2006, 90) pa temu dodaja obraten pogled in pravi, da država javnopolitične mehanizme uporablja takrat, ko želi vzpostaviti stik z državljani ali zunanjim svetom, zaradi česar poznavanje uporabljenih instrumentov omogoča tudi poznavanje načinov in tehnik delovanja države v odnosu do civilne družbe.

3.1.5 Spremembe javne politike

Že na samem začetku iskanja in analiziranja sprememb se je treba zavedati, da so le te možne šele, ko javnopolitično omrežje ter širše politične strukture ne zagovarjajo interesov tistih, ki zagovarjajo ohranitev trenutne politike in njenih javnopolitičnih principov ter ciljev. Takoj namreč, ko se vpelje javnopolitično spremembo in se jo prepozna kot pomembno vsebino pri razreševanju neke problematike, to posledično pomeni, da se bodo morali cilji, še prej pa mehanizmi te politike vsaj deloma, če ne korenito, spremeniti (Kustec Lipicer 2000, 896). Po

Daugbjergu se koncept javnopolitične spremembe lahko nanaša tudi na korenito reformo neke politike ali pa vzpostavitev novih politik v okviru nekega konkretnega sektorja ali podsektorja, ob predpostavki, da se nove politike predstavi zaradi nastalih problemov, s katerimi se pretekle politike na določenem področju še niso soočile (Kustec Lipicer 2000, 896).

Daugbjerg (v Kustec Lipicer 2007, 96) nadalje raziskuje, kaj spremembe pomenijo z vidika javnopolitičnih mehanizmov ter ciljev in kakšne so stroškovne posledice njihovega pojava. Spremembe razvrsti v tri vrste in jih glede na cilje in mehanizme rangira kot:

- do reforme prvega reda, kjer sicer pride do določenih vsebinskih premikov, a so ti še vedno tako majhni, da cilji in tudi mehanizmi ostanejo nespremenjeni;
- do reform drugega reda, kjer javnopolitična načela sicer ostanejo enaka, a so cilji in mehanizmi že preoblikovani, pa
- do reform tretjega reda, ki so tako močne, da se obstoječe javnopolitične mehanizme, načela in cilje zavrne ter se glede na načrtano stanje vzpostavi povsem nove.

3.2 DRŽAVA BLAGINJE IN SOCIALNA POLITIKA

3.2.1 Konceptualizacija ključnih pojmov socialne politike in države blaginje

Državo blaginje bi najsplošneje lahko opredelili kot *državo, kjer je organizirana moč namenoma uporabljena (prek mehanizma oblikovanja politike in njene implementacije) za korekcijo posledic delovanja tržnih sil v vsaj treh smereh* (Briggs v Kopač, 2004, 7): prvič, z zagotavljanjem minimalnega dohodka posameznikom in družinam, ne glede na tržno vrednost njihovega dela ali premoženja; drugič, z zmanjševanjem obsega nevarnosti, ki izhajajo predvsem iz dogajanj na trgu delovne sile (t. i. različni socialni primeri), ki so povezani z različnimi primeri nesposobnosti za delo (invalidnost, bolezni, nesreče), primeri brezposelnosti in tipičnimi »nedelavnimi« življenjskimi cilji (materinstvo, starost, otroštvo, šolanje itd.); in tretjič, z zagotavljanjem vsem državljanom, ne glede na njihov status ali razred, socialne storitve in dobrine v skladu z vnaprej dogovorjeno nacionalno ravno, ki je lahko določena kot optimum ali minimum. Po mnenju Kolaričeve (v Kopač 2004, 7) je to socialna blaginja, ki naj bi se vezala na zagotovitev nacionalnega minimuma dobrin in storitev, pri čemer nacionalni minimum obsega določeno količino in vrsto dobrin in storitev,

do katerih imajo vsi državljani dostop pod enakimi pogoji. Po Coxovem mnenju (v Kopač 2004, 7) se države blaginje vse bolj odmikajo od ideje zagotavljanja optimalne ravni pomoči. Namesto tega se uveljavlja ideja, da naj bi država blaginje zagotavljala predvsem minimalno raven pomoči. Ta trend avtor imenuje kot »rezidualizacijo socialnih pravic«.

3.2.2 Vsebine socialne politike

Eno izmed najpomembnejših »orodij« države blaginje pri korigiranju posledic delovanja tržnih sil je socialna politika. Opredelitev socialne politike lahko izpeljemo iz Briggsove definicije (v Kopač 2004, 8) države blaginje in jo povežemo z drugimi, širšimi definicijami socialne politike. Prva in druga funkcija Briggsove definicije države blaginje se nanašata na t. i. *prenosni sistem socialne politike*, katerega cilj je zagotavljanje socialne varnosti, ki jo sestavljata sistem socialnega zavarovanja in sistem socialne pomoči. Tretja funkcija pa se nanaša na t. i. *storitveni sistem* in se veže na zagotavljanje socialne blaginje.

Kolaričeva (v Kopač 2004, 8) omenja dejstvo, da lahko socialno politiko aditivno opredelimo kot sklop ukrepov (programov, shem), ki so namenjeni predvsem zagotavljanju socialne varnosti in socialne blaginje državljanom. Na podlagi tega je socialna politika eden izmed najpomembnejših državnih mehanizmov redistribucije in deluje kot korektor tržnih mehanizmov. Wilensky (v Rus 1990, 73) meni, da spadajo v socialno politiko le tisti programi, s katerimi se zagotavlja minimalne standarde na področju prehrane, zdravja, izobraževanja in stanovanja. V okvir socialne politike ne spadajo vsa ta področja, ampak samo programi, ki na teh področjih varujejo prebivalstvo pred tako imenovanimi »riziki industrijske družbe«, kot so poškodbe pri delu, bolezni, nezaposlenost, invalidnost, ostarelost in vdovstvo. Po mnenju Zalda (v Rus 1990, 73) pomaga socialna politika tistim ljudem, ki so v stiski, zadržati minimalno raven socialnega in osebostnega delovanja. Avtor je mnenja, da je treba socialne programe aktivirati povsod tam, kjer je ogrožena aktivnost posameznika in socialna participacija. Kljub temu pa ni jasno, ali so socialni programi namenjeni vsem državljanom, ki se znajdejo v stiski, ali pa le tistim, za katere se ve, da se iz stiske ne morejo rešiti brez pomoči socialne države. Pri tem je bolj jasen Castles (v Rus 1990, 74), ki pa pravi, naj bodo socialni programi namenjeni le socialno šibkejšim delom prebivalstva. V tem primeru gre torej za zoženje socialne politike na pomoč revnim oz. redukcijo socialnega varstva na socialno pomoč.

Fritz Scharpf (v Rus 1990, 74) je šel k širjenju koncepta socialne politike, in sicer mora po njegovem mnenju socialna politika poleg skrbi za socialne dejavnosti prevzeti tudi skrb za anticiklično politiko. Torej, če država ne poskrbi za to, da sta nezaposlenost in inflacija nizki, ne more s socialnimi programi zagotoviti kakovosti življenja oziroma socialne blaginje prebivalstva. Po Rusu (v Kopač 2004, 8) pa socialna politika predstavlja predvsem tudi integrativni, kontrolni in legitimacijski mehanizem sodobnih družb.

3.2.3 Faze razvoja socialne politike in sodobnih držav blaginje

Kolaričeva (v Kopač 2004, 9) je oblikovala razvojno definicijo socialne politike na podlagi predpostavke o povezanosti razvoja socialne politike z oblikovanjem državljskega statusa. Tako loči »ubožno« *socialno politiko*, ki se oblikuje v 18. stoletju in za katero sta značilna oblikovanje trga delovne sile in končni cilj, ekonomska inkluzija (osebno) svobodnih posameznikov v okviru nevtralne pravne države. Tej fazi sledi *zavarovalna socialna politika* (19. stoletje), katere cilj je politična inkluzija aktivnih državljanov (na podlagi dodeljenih političnih pravic) v okviru demokratične pravne države, ki postane temelj za nastanek t. i. socialne države. Tej fazi sledi še zadnja in sicer *blaginjska socialna politika* (20. stoletje), za katero so značilne socialne pravice, ki jih zagotavlja demokratična pravna država, ki jo lahko imenujemo tudi država blaginje. Vse tri faze so kumulativne (vsaka faza vsebuje poleg svojih elementov tudi elemente svoje predhodnice) in skupaj zaokrožujejo oblikovanje državljskega statusa (Kopač 2004, 9).

Podobno definicijo socialne politike podaja tudi Rus (v Kopač 2004, 9), le da on ločuje štiri razvojne faze oz. modele socialne politike, in sicer »dobrodelno«, »zavarovalno«, »blaginjsko« in »izenačevalno«, pri čemer so prvi trije modeli kumulativni, četrti (tj. izenačevalni) pa je radikalno drugačen, saj ne upošteva dosedanjega razvoja (torej je nekumulativen) in po njegovem mnenju pomeni slepo ulico v razvoju socialne politike. Slednji je bil značilen za realsocialistične države. V nadaljevanju bomo vsako posebej natančneje tudi opredelili (Rus v Kopač 2004, 10):

1. »**Dobrodelna**« socialna politika predstavlja prvo fazo razvoja socialne politike in se omejuje na zadovoljevanje osnovnih potreb ogroženega dela prebivalstva. Ta politika je izvajana s strani dobrodelnih organizacij in javnih ustanov. Politika se legitimizira predvsem preko potreb po reprodukciji družbenega življenja, ki postane ogrožena, ko število revnih posameznikov preseže določeno število oziroma raven. Funkcija te

politike je demarginalizacija revnih, marginalnih skupin, vendar na način prisile, ki ne upošteva njihovih vrednot in norm in jih želi vključiti v prevladujoči način življenja. Dobrodelna socialna politika deluje kot sistem javne pomoči in zagotavlja zadovoljevanje osnovnih potreb po minimalnih standardih.

2. Drugo fazo razvoja predstavlja t. i. »**zavarovalna**« **socialna politika**, ki jo izvaja socialna država. Izhodišče te politike je posameznik kot delavec, čigar preživetje in preživetje njegove družine sta odvisni od zaposlitve in ki je nenehno izpostavljen industrijskim tveganjem. Cilj tega tipa socialne politike je zagotavljanje socialne varnosti v smislu zmanjšanja industrijskih in urbanih tveganj. Socialna varnost se zagotavlja prek sistemov socialnega zavarovanja, katerega inputi so namenska vplačila zaposlenih na eni strani, delodajalcev na drugi strani pa tudi države na tretji strani – kot vir splošne obdavčitve. Outputi sistemov socialnega zavarovanja pa so denarna nadomestila, s katerimi se rešujejo tipične problemske situacije, ki izhajajo iz dogajanj na trgu delovne sile. Sem sodijo primeri nesposobnosti za delo (invalidnost, bolezen, nesreče) primeri nezaposlenosti, tipični »nedelavni« življenjski cikli (materinstvo, starost, otroštvo, šolanje). Manj tipične problemske situacije, ki ne sodijo v sisteme zavarovanja, pa pokrivajo socialni prejemki v obliki minimalnih socialnih pomoči.
3. Tretjo fazo predstavlja »**blaginjska**« **socialna politika**, katere cilj je doseganje socialne blaginje oziroma kvalitete življenja za vse državljane in ki je vezana na državo blaginje. Funkcija socialne politike postaja, poleg svoje zaščitniške narave, tudi proaktivna, pozitivna. Njena glavna naloga je zagotavljanje socialne integracije na podlagi nadindividualne solidarnosti. Področje delovanja so predvsem družbene dejavnosti, predmet distribucije pa storitve, ki so namenjene vsem državljanom – gre za enak dostop in s tem za generalizacijo ugodnosti.
4. Četrta, nekumulativna faza pa je »**izenačevalni**« **model**, katerega osnovna funkcija je bila zagotavljanje systemske integracije na osnovi proletarizacije vseh slojev. Model je zanimiv z vidika današnjih diskusij o aktivaciji ter odmika od brezpogojne narave socialnih pravic. Poznavanje tega modela je pomembno za razumevanje današnje socialne politike v postsocialističnih družbah.

Slovenija je po padcu socializma svojo socialno politiko navezala predvsem na zavarovalni (oz. Bismarckov) princip, ki je bil (delno) izražen tudi že v času samega socialističnega obdobja in je povezan z njenim pripadanjem avstro-ogrski monarhiji (vse do konca prve svetovne vojne). V Jugoslaviji oz. natančneje v Sloveniji pa je poleg socialne zaposlitve

obstajal tudi (razmeroma dobro, v primerjavi z vzhodnim blokom) razvit sistem socialne varnosti, ki je ljudem zagotavljal denarne prejemke in različne vrste storitev ob socialnih primerih (Kopač 2004, 12).

3.2.4 Esping-Andersenova tipologija držav blaginje in različnost socialno-blaginjskih sistemov

Ena najodmevnejših tipologij sodobnih držav blaginje je delo Esping-Andersena, ki je na podlagi primerjav osemnajstih sodobnih kapitalističnih držav Zahodne Evrope in Severne Amerike ugotovil obstoj treh tipov oz. svetov kapitalistične blaginje. Za razvrščanje sistemov blaginje v skupine je uporabil naslednje kriterije (Trbanc 1992, 100):

- stopnja, do katere država zagotavlja socialne in blaginjske programe, ne da bi bilo treba zanje plačevati oz. prispevati. Torej je dostop do socialnih in blaginjskih programov neodvisen od prispevkov, ki ji posameznik plačuje za zavarovanje ali od delavnih prispevkov;
- distribucijski vpliv socialne politike v smislu, koliko distribucija denarnih podpor in socialnih storitev v posamezni državi vpliva na ustvarjanje neenakosti. Na ohranjanje obstoječih neenakosti oz. na odpravljanje neenakosti;
- specifično mešanje »agentov«, ki zagotavljajo blaginjsko oskrbo. Predvsem gre za mešanico državne (javne) blaginjske oskrbe in tržne produkcije blaginje.

Pri tipu blaginjskega sistema Esping-Andersen imenuje **liberalni tip države blaginje**. Zanj je značilno majhno število univerzalnih socialnih programov ter skromno socialno zavarovanje. Socialne ugodnosti pripadajo le posameznikom z zelo nizkimi in nestalnimi dohodki in tistim, ki so odvisni samo od pomoči države. Znotraj tega modela se omejitve blaginje pojavijo na točki, za katero se zdi, da obstaja minimalna možnost, da posameznik lahko izkoristi državno pomoč. Pravila prejemanja socialnih podpor so ostra, pogosto povezana s stigmatom, podpore pa so tipično nizke. Na drugi strani pa država podpira tržno oskrbo z blaginjo, bodisi je ta podpora pasivna (že s tem, ko sama zagotavlja le minimalne pravice), bodisi je ta podpora aktivna (s tem, ko spodbuja zasebne zavarovalne sheme: zasebno življenjsko zavarovanje, zasebno zdravstveno zavarovanje, zasebne pokojninske sklade ipd.). Posledica tega je, da liberalne države blaginje promovirajo družbeno neenakost: na eni strani so marginalizirani prejemniki socialnih pomoči države, med katerimi vlada enakost revščine, na drugi strani pa

za večino veljajo tržno diferencirani sistemi zagotavljanja blaginje. Esping-Andersen kot tipične primere tega modela navaja predvsem ZDA, Avstralijo in Kanado (Trbanc 1992, 100).

Drugo skupino blaginjskih sistemov predstavljajo **konservativno korporatistične države blaginje**, ki se najbolj kažejo v Nemčiji, Avstriji, Franciji, Italiji. Tukaj prevladujejo precej konservativne vrednote in močan korporativizem, v katerih ni nikoli vladala intenzivna liberalna obsedenost s tržno učinkovitostjo in državno jamčenje splošnih socialnih pravic ni bilo nikoli zares vprašljivo. Zato pa je prevladala ohranitev statusnih razlik: socialne pravice so pripete na razred ter status in poskusi države, da bi skozi redistribucijo zmanjšala ali spreminjala statusno diferenciacijo, so minimalni. Pri zagotavljanju blaginje gre za mešanje in koeksistenco poklicne blaginje (ugodnosti, ki izhajajo iz zaposlitve), družinske in državne blaginjske oskrbe. Zasebne zavarovalnice in tržno zagotavljanje blaginje imajo manjšo vlogo (Trbanc 1992, 100).

Tretji tip socialno-blaginjskih sistemov je **socialnodemokratski tip države blaginje**. Tu so načela univerzalnosti socialnih pravic raztegnjena na nove srednje razrede. Primer takšnih blaginjskih sistemov so skandinavske države, predvsem Švedska, Norveška. Za socialnimi reformami v teh državah je kot gonilna sila stala močna socialdemokracija. Socialni demokrati so promovirali državo blaginje, ki zagotavlja enakost visokih standardov in ne enakost minimalnih potreb, kot to velja za druge režime blaginje. To v bistvu pomeni, da so vse socialne ugodnosti in vse storitve razvite do stopenj, ki ustrezajo tudi visokim standardom novih srednjih razredov, in da je bila vsem državljanom zagotovljena enakost v participaciji pri blaginjskih pravicah (Trbanc 1992, 101). Gre za model socialne blaginje, ki izstopa s trga in katerega posledica je nastajanje univerzalne solidarnosti v podporo državi blaginje. Torej vsi pridobivajo, vsi so odvisni in vsi se počutijo obvezane, da plačujejo (davke). Socialna politika socialdemokratskih režimov omogoča emancipacijo posameznika tako od trga kot od družine. V nasprotju s korporatističnim načelom, ko država pomaga šele potem, ko so izčrpani družinski potenciali, gre pri socialdemokratskem režimu za socializacijo stroškov; ideal te socialne politike je povečati individualno neodvisnost. Rezultat tega je država, ki prevzema neposredno odgovornost za otroke, ostarele, nemočne. Socialni servisi so močno razviti (npr. otroško varstvo) in to omogoča visoko stopnjo zaposlenosti žensk (Trbanc 1992, 101).

Tudi Esping-Andersen opozarja, da ne obstajajo čisti tipi blaginjskih sistemov in da nobena konkretna država v svojem sistemu blaginje nima zgolj lastnosti enega od teh tipov. Celo v

skandinavskih državah se kažejo tudi elementi liberalnih politik. Tudi v liberalnem ameriškem sistemu ima sistem socialne varnosti delno redistributivno funkcijo. In v evropskih konservativnih sistemih se kažejo tako liberalni kot socialnodemokratski impulzi, hkrati pa ti sistemi s časom postajajo manj korporatistični in manj avtoritarni (Trbanc 1992, 102).

Kritiki Esping-Andersenove triskupinske tipologije ugotavljajo predvsem, da se nekaterih držav blaginje v to tipologijo ne da uvrstiti. Tako Deacon (v Trbanc 1992, 102) povzema predlog za dopolnitev oz. razširitev Esping-Andersenovega modela s četrtem tipom, ki ga imenuje »**laburistični blaginjski sistem**«. Karakterizira ga mešanica liberalnih ukrepov države, ki močno spodbuja trg, in močnih delavskih strank, ki se borijo za uveljavitev večjih socialnih ugodnosti. Tipični predstavnik te četrte skupine blaginjskih sistemov je Velika Britanija, Deacon pa vanjo uvršča tudi Avstralijo.

3.3 SOCIALNA POLITIKA V SLOVENIJI

Tekom posledic razvoja nekdanjega socialističnega sistema, se je razvil poseben tip sistema blaginje, tako imenovan državno-socialistični sistem blaginje (»state-socialist welfare system«), pri katerem je država imela dominantno vlogo. Država je prav tako bila lastnik, finančnik in nadzornik vseh institucij in organizacij, ki so zagotavljale storitve ali plačevale dodatke k socialnem varstvu in blaginji svojih državljanov. Vse te storitve, zagotovljene s strani države, skupaj s temi, ki so preko zakona zagotovljene s strani podjetij za svoje zaposlene, niso bile dovolj, da zadovoljijo vse potrebe svojih državljanov. Vloga zasebnih neprofitnih prostovoljnih organizacij je bila šibka zaradi nekaterih formalnih ovir, s katerimi so se soočale organizacije državljanov in predvsem zaradi omejenosti socialno-dobrodelne vloge Cerkve. Na področju zagotavljanja socialnih storitev niti trg niti socialno zavarovanje formalno nista obstajala. Tako je sistem temeljil na tihih družbi med delavskim razredom in vladajočo komunistično stranko nomenklatura, ki je spodbujala vseživljenjsko zaposlitev in posledično socialno varstvo v zameno za politično legitimnost, pri čemer so takšne okoliščine značilne tudi za Bismarckov model sistema socialnega zavarovanja (Kolarič, Kopač Mrak in Rakar 2011, 288).

3.3.1 Kratka zgodovina slovenskega sistema blaginje

V Sloveniji oz. nekdanji Jugoslaviji lahko identificiramo 3 faze v razvoju socialne politike (Kolarič v Kopač Mrak in drugi 2011, 289):

- v prvi fazi, do sredine leta 1950, so bile odločitve socialne politike izvedene v vrhu komunistične stranke na zvezni državni ravni. Te so bile pomembne za zagotavljanje kolektivnega sistema socialnega varstva z enotnim sistemom obveznega socialnega zavarovanja, brezplačnega izobraževanja in državni prevzem nekaterih funkcij družin (z vzpostavitvijo vrtcev, domov za dijake in študente, šolske menze, otroške počitniške kraje ipd).
- v drugi fazi, do konca 1960, so administratorji nekdanjih republik izvajali odločitve na področju socialne politike. Praviloma so razvili in modernizirali javne institucije in organizacije, ki so bile del javnega oziroma državnega sektorja. Podlaga za tak razvoj in modernizacijo je bila visoka stopnja gospodarskega razvoja kakor tudi zbiranje in razporejanje finančnih sredstev glede na različna področja (zdravstvo, šolstvo, izobraževanje, socialna varnost)
- v tretji fazi, leta 1970 in 1980, so bile odločitve socialne politike izvajane na občinski ravni in znotraj podjetij. Te odločitve so bile usmerjene v razvoj lokalne samooskrbe ali ustvarjanja goste mreže javnih zavodov v lokalnih okoljih. Istočasno se razvijajo tudi prostovoljne organizacije in združenja (z Zakonom o društvih leta 1974).

Rezultat tega celotnega obdobja je razvoj posebne strukture socialnega varstva v Sloveniji, imenovanega »tripartitni« sistem. S finančnega vidika strukturiranje centralnega strukturnega elementa tripartitnega sistema blaginje je omrežje javnih organizacij temeljilo na obveznem plačilu prispevkov s strani zaposlenih in podjetij. Ti so torej plačali prispevke, ne samo za vse tipe tveganja kot so nezmožnost dela, starost, bolezen in brezposelnost, ampak tudi izobraževanje, varstvo otrok, oskrba za ljudi s posebnimi potrebami in podobno. Ti prispevki so bili namenjeni varčevanju za primere teh okoliščin, medtem ko so storitve in druga sredstva izhajala od institucij, ki so bila samoupravljanje skupnosti, organizirane na nacionalni in lokalni ravni za posamezna področja (Kolarič v Kopač Mrak in drugi 2011, 289).

Pomembno dejstvo v zvezi z razvojem sistema socialnega varstva v Sloveniji v 90-tih letih je, da v nasprotju z drugimi postsocialističnimi državami Slovenija ni doživela t. i. »welfare gab« (»vrzeli blaginje«). Zato je slovenska politična elita v nasprotju z drugimi postsocialističnimi

vladami kot posledico gospodarske krize uvedla reforme za postopno urejanje posameznih področij socialne politike. Razvoj dogodkov v zadnjih dveh desetletjih je bil naslednji. Na področju invalidnosti in pokojninske politike starosti je prva reforma leta 1992 predstavila nekolikšne spremembe v obstoječem sistemu. Z drugo reformo leta 1999 pa je bil uveden sistem treh stebrov, kjer drugi in tretji steber predstavljata le dopolnilo in nista nadomestek prvega stebra (obveznega zavarovanja). Trenutno je še vedno v teku pokojninska reforma, s ciljem, zagotoviti finančno vzdržnost pokojninskega sistema v kontekstu starajoče se družbe. V zdravstveni negi, ki temelji na obveznem zavarovanju v primeru bolezni, se je začela privatizacija zdravstvenih storitev, vlada pa pripravlja celovito reformo sistema zdravstvenega zavarovanja, pri čemer se bo dodatno zavarovanje preoblikovalo v obvezno, ki bo temeljilo na novem paketu pravic in plačil. Na področju politike zaposlovanja in zagotavljanja socialne zaščite za brezposelne osebe je pomemben premik od pasivne politike zaposlovanja, ki temelji na pravicah, ki izhajajo iz obveznega zavarovanja pred tveganjem brezposelnosti, k aktivni politiki zaposlovanja. Na področju družinske politike so bili uvedeni nekateri pozitivni ukrepi, kot so očetovski dopust, dodatne družinske dajatve, ki naj bi prispevali k lažjemu usklajevanju poklicnega in družinskega življenja. To področje ima v Sloveniji zaradi visoke stopnje zaposlenosti pri ženskah dolgo tradicijo in ni vezan samo na postsocialistično obdobje. Resničen paradigmatski premik pa se je zgodil v začetku leta 1990 samo na področju stanovanjske politike. Stanovanjski sektor se je preoblikoval v zasebni sektor, država pa je šele pred kratkim ustvarila pogoje za gradnjo najema neprofitnih apartmajev (Kopač Mrak in drugi 2011, 290–291).

3.4 KRIZA DRŽAVE BLAGINJE IN REDUKCIJA SOCIALNE VARNOSTI

Pri krizi države blaginje gre v bistvu za prepletanje dveh (med seboj povezanih) dimenzij: za krizo razvojne paradigme širjenja državnih programov in za krizo, ki jo povzroča kopičenje novih problemov, izhajajočih iz ekonomskih in socialnih sprememb v postindustrijskih družbah. Iz strukturnih sprememb v sferi dela izhajajo številni novi problemi, ki jih države niso več sposobne reševati na tak način in v takem obsegu kot do sedaj. Značilno je pomanjkanje klasičnih delavnih mest: prava industrijska dela izginjajo, nove vrste zaposlitev, ki jih nadomeščajo, so precej različne. Na trgih delovne sile nastajajo neskladja, saj ponudba delovne sile kvalifikacijsko in izobrazbeno ne ustreza povpraševanju, to pa povzroča rast dolgotrajne brezposelnosti. Hkrati se povečuje število del in zaposlitev, ki se bolj ali manj

ločijo od idealne podobe »normalnih« delovnih razmerij (Trbanc 1992, 103). Sistemski teoretiki opozarjajo na preobremenjenost političnega sistema, ki v visoko kompleksnih družbah teži k dominaciji, da bi lahko izvajal redistribucijo (Trbanc 1992, 103).

3.5 KLJUČNI DEJAVNIKI KRIZE DRŽAVE BLAGINJE IN SISTEMA SOCIALNE VARNOSTI

Med najpomembnejše vzroke za krizo držav blaginje različni teoretiki uvrščajo sklope medsebojno povezanih dejavnikov, ki se nanašajo predvsem na strukturne spremembe v ekonomski sferi (deindustrializacija, tehnološke revolucije), procese globalizacije (kapitala, storitev, proizvodnje in trgovine), demografske spremembe, kjer se izpostavlja predvsem staranje prebivalstva, ter spremembe v sferi družine in gospodinjstev (Kopač 2004, 47).

Prvi dejavniki se nanašajo na spremenjeno topografijo dela oziroma strukturo trgov delovne sile, ki ruši osnovne pogoje delovanja sistemov socialnega varstva (tj. zaposlenost in normalne zaposlitvene razmere) ter oblikuje nova tveganja in negotovosti, s katerimi se srečujejo posamezniki. Drugi sklop, torej procesi globalizacije, zaostruje predvsem konkurenčnost v svetovnem merilu in postavlja pod vprašaj način financiranja socialne varnosti, predvsem preko sistema socialnih prispevkov. Zahtevajo pogostejše in hitrejše odzivanje na spremembe v okolju (fleksibilnost) ter vodijo k povečani stopnji odvisnosti med prej bolj ali manj neodvisnimi nacionalnimi sistemi in k njihovem medsebojnem povezovanju (npr. Evropska monetarna unija). To posledično zmanjšuje tudi njihovo suverenost in možnost nadzora (na različnih področjih politike). Tretji demografski slop dejavnikov je povezan z nizko stopnjo rodnosti in povečano pričakovano življenjsko dobo, ki ob povečani stopnji brezposelnosti (in tudi drugih oblikah aktivnosti, zlasti povečani stopnji različnih oblik in stopenj invalidnosti ter velikem deležu neformalnega dela) zaostruje med aktivno in neaktivno populacijo, kar povzroča vedno večjo ekonomsko (fiskalno) krizo obstoječe države blaginje. Poleg omenjenih sprememb so pomemben izziv za državo blaginje tudi spremembe v neformalni sferi, zlasti v sferi družine in gospodinjstev, kjer se povečuje delež enostarševskih družin, število gospodinjstev z zgolj enim članom ter vse večja potreba po usklajevanju družinskega dela in kariere, ki izhaja iz povečane stopnje zaposlenosti žensk (Kopač 2004, 47).

Razlogi za krizo države blaginje so medsebojno povezani in vplivajo na delovanje trga delovne sile, kar je pomemben izziv za reformo sistemov socialne varnosti. Obstoječe razmere namreč zmanjšujejo možnost finančnega preživetja, zagotavljanja učinkovitosti in kontinuitete zastavljenih ciljev (Kopač 2004, 48).

Tudi Johnson (v Svetlik 1989, 51) ugotavlja, da ravno zaradi krize države blaginje prihaja do sprememb v poudarkih, ki bi jih lahko označili s pluralizmom blaginje. To pomeni zmanjšanje oziroma ukinitve dominacije države pri zagotavljanju blaginje in povečanje vloge neformalnega, volonterskega in komercialnega sektorja. Država ni deležna kritike le v tem smislu, da so storitve, ki jih zagotavlja, neustrezne in nekakovostne, temveč tudi, da je preveč centralizirana, birokratska in avtoritarna. Državni sistem ni dovolj responziven na različne in spreminjajoče se potrebe ljudi, klienti pa imajo malo ali nič kontrole nad storitvami. V večji meri so pasivni uporabniki, ne aktivni udeleženci v procesu zagotavljanja storitev. Pri poudarjanju vloge drugih, nedržavnih sektorjev pa ne smemo spregledati, da tu ne gre le za vprašanja neizkoriščenih možnosti za zagotavljanje storitev, temveč tudi za drugačne načine izražanja potreb ljudi, za drugačen način mobilizacije virov, za uporabo drugih oblik dela in za drugačne načine alokacije storitev kot v državnem sektorju.

3.5.1 Sistemi socialne varnosti kot mehanizem redistribucije

Socialna politika skuša omiliti disfunkcije delovanja trga delovne sile z zagotavljanjem temeljnih pogojev, ki omogočajo posameznikom participacijo na trgu delovne sile in z zagotavljanjem socialne varnosti v primeru njihove začasne ali trajne izključenosti s trga. Seveda pa imajo poleg sistemov socialne varnosti pomembno varovalno funkcijo tudi sistem minimalnih plač, ki zagotavlja mejo najnižjega plačanega dela, in pravice iz delovnega razmerja, ki postavljajo temelje odnosov med delodajalci in delojemalci. Pri vsem tem se torej pojavljata dva pomembna pojma, in sicer pojem socialne varnosti, ki se nanaša na sisteme socialne varnosti, in pojem varnost, ki vključuje poleg sistemov socialne varnosti tudi sistem minimalnih plač, pravice iz delovnega razmerja in davčni sistem (Kopač 2004, 39). Redistribucija dohodkov in virov v vsakem izmed tipov držav blaginje (tj. liberalnem, konservativnem, korporativističnem in socialdemokratskem) poteka v skladu s sprejetimi temeljnimi principi redistributivne pravičnosti. Ti principi so naslednji: *potreba*, *proporcionalna enakost in enakopravnost*. Ti temeljni principi določajo tudi cilje

redistribucije in njene mehanizme (inštrumente) ter institucionalne spremenljivke socialne varnosti. Te institucionalne spremenljivke sistemov socialne varnosti so dostop do prejemkov, struktura prejemkov, način financiranja ter sistem upravljanja in kontrole (Palier v Kopač 2004, 39).

V nadaljevanju bom predstavila sistem socialne varnosti na primeru treh tipov države blaginje.

V liberalnem tipu države blaginje se redistribucija izvaja na temelju principa potrebe, pri čemer je osnovni cilj odprava revščine, mehanizem za ugotavljanje potrebe po *dejanski pomoči za preživetje*, s katerim želi država doseči, da so do ugodnosti iz naslova socialnih pravic upravičeni zgolj tisti, ki pomoč tudi resnično potrebujejo. Socialni prejemki imajo v primerjavi s participacijo na trgu delovne sile izrazito subsidiarno naravo. Gre za vertikalno redistribucijo na osnovi »državne solidarnosti«, ki se izvaja s progresivno lestvico splošnega sistema obdavčenja (Kopač 2004, 41).

Konservativno-korporativistični tip države blaginje varuje posameznike pred izgubo njihovega *pridobljenega družbenega položaja*, predvsem preko vzpostavljenih *sistemov socialnega zavarovanja*, v katerih so socialne pravice določene po principu zaslužnosti, kjer je očitna povezanost med višino plače, prispevki in prejemki. Socialni primeri se nanašajo na bolj ali manj tipične problemske situacije, ki izhajajo iz dogajanj na trgu delovne sile. Sem sodijo primeri nesposobnosti za delo (invalidnosti, bolezni, nesreča), primeru brezposelnosti in tipično »nedelavni« življenjski cikli (materinstvo, starost, otroštvo, šolanje) (Kopač 2004, 41).

V socialdemokratskem tipu držav blaginje pa država proaktivno spodbuja splošno blaginjo z vzpostavljanjem principa *enakopravnosti* preko zagotavljanja *univerzalnih (državljskih) socialnih pravic*. Do socialnih prejemkov, ki so ponavadi določeni v pavšalnih zneskih, podobno kot v liberalnih sistemih, vendar se od njih razlikuje v sami višini prejemkov, so upravičeni vsi državljani ali posamezne kategorije državljanov, neodvisno od svojih dosežkov na trgu delovne sile. V socialdemokratskem tipu države blaginje so prejemki določeni na način, ki zagotavlja splošno, minimalno raven blaginje vsem državljanom (Kopač 2004, 42).

Vse te povezave med principi redistributivne pravičnosti in sistemi socialne varnosti so idealno tipske in v realnosti najdemo številne deviacije, variacije in kombinacije omenjenih principov. Sicer pa imajo v večini evropskih držav vzpostavljena oba »tipična« sistema

socialne varnosti, to je sistem socialnega zavarovanja in sistem socialne pomoči. Njuno medsebojno prepletanje je različno v posameznih tipih držav blaginje. Socialno varnost države takoj zagotavljajo prek t. i. dvostopenjskega sistema socialne varnosti (*»dual welfare concept«*). Sistemi socialne varnosti so močno povezani s trgom delovne sile oziroma predstavljajo tudi pomemben mehanizem njihove regulacije, saj z opredeljenimi ugodnostmi varujejo posameznike in spodbujajo njihovo participacijo na trgu delovne sile. Sistem socialnega zavarovanja spodbuja participacijo na trgu delovne sile predvsem z vpeljanim principom zaslužnosti, nagrajuje posameznikove dosežke na trgu delovne sile in tako posredno predstavlja motivatorja za sodelovanje na trgu. Podobno tudi sistemi socialnih pomoči, ki ponavadi prejemnike stigmatizirajo in jih postavljajo na družbeno obrobje, vplivajo na vključevanje vseh za delo sposobnih na trg delovne sile. Kateri sistem prevladuje v posamezni državi blaginje, je odvisno od ciljev socialne politike in prevladujoče vrednostne orientacije oziroma od splošno sprejetih principov redistributivne pravičnosti (Kopač 2004, 42).

3.5.2 Sistem socialne varnosti v Sloveniji

Sistem socialne varnosti v Sloveniji zajema socialno zavarovanje, družinske prejemke in sistem socialne pomoči. Sistemi socialne pomoči so sestavljeni iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja, obveznega zdravstvenega zavarovanja, zavarovanja za primer brezposelnosti in zavarovanja za starševsko varstvo. Zavarovanja so obvezna za vse zaposlene in samozaposlene osebe. Celoten sistem se financira s prispevki za socialno varnost, ki jih plačujejo zaposlene osebe in delodajalci (Vaše pravice iz socialne varnosti v Sloveniji 2012, 4).

Glede same organizacije socialne varnosti v Sloveniji lahko opredelim, da Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve nadzira dejavnosti Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje in centrov za socialno delo. Družinske prejemke, socialno pomoč in socialne storitve zagotavljajo krajevno pristojni centri za socialno delo. Za nadzor je odgovorno Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve. Ministrstvo za zdravje skupaj z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije določa programe zdravstvenih storitev za zavarovance (Vaše pravice iz socialne varnosti v Sloveniji 2012, 5). Sheme socialnega zavarovanja v Sloveniji se financirajo iz prispevkov za

socialno zavarovanje, ki jih plačujejo zavarovanci in delodajalci. Po ustavi mora država pokriti kakršno koli morebitno izgubo shem socialnega zavarovanja. Zavarovanje za primer brezposelnosti in zavarovanje za starševsko varstvo se v glavnem financirata iz državnega proračuna. Družinski prejemki in denarna socialna pomoč se v celoti financirajo iz državnega proračuna (Vaše pravice iz socialne varnosti v Sloveniji 2012, 5).

3.6 VLOGA NEVLADNIH ORGANIZACIJ ZNOTRAJ SOCIALNE POLITIKE

Neprofitno-volonterske organizacije (NVO) so posebne entitete, ki oblikujejo tri osnovne značilnosti, in sicer (Kolarič 2003, 38):

- prva njihova odlika je to, da so majhne, dinamične in nebirokratske entitete. Kot takšne so se sposobne hitro in uspešno prilagajati spreminjajočem se družbenim pogojem, kar je njihova komparativna prednost pred javnimi/vladnimi organizacijami;
- njihova druga odlika so volonterji, ki požrtvovalno izvajajo dejavnosti organizacij. Zaradi predanosti delu, ki ga opravljajo, so te organizacije sposobne kakovostneje zadovoljiti potrebe uporabnikov kot druge organizacije;
- tretja odlika so vrednote, vtakane v te organizacije; v njih so varovane, promovirane in implementirane skozi njihove aktivnosti. Med temi vrednotami sta posebej pomembni solidarnost in altruizem: implementirati ti dve vrednoti dejansko pomeni pomagati tistim v družbi, ki so pomoči najbolj potrebni.

Vendar pa nekateri raziskovalci opozarjajo, da je takšna predstava prej mit, ki že dolgo ne ustreza realnosti. Dejstvo je namreč, da imajo te organizacije ohlapno in fleksibilno organizacijsko strukturo le v prvi fazi svojega razvoja, takrat ko nastajajo in ko oblikujejo svojo identiteto. Kasneje praviloma vse rastejo in se, tako kot vse druge organizacije, institucionalizirajo, kar pomeni, da se profesionalizirajo in birokratizirajo. Tudi v njih se oblikuje delitev dela, norme in pravila. To še posebej velja za tiste, ki se v svojem razvoju približajo državi, se »etatizirajo«, kar pomeni, da postanejo producentke dobrin in storitev, ki jih pri njih naroči država; te organizacije so zelo podobne javnim neprofitnim organizacijam, so mini birokracije (Salamon v Kolarič 2003, 38). Empirično je tudi ugotovljeno, da številne organizacije sploh ne vključujejo volonterjev v izvajanje svojih dejavnosti, če pa jih že vključijo, jim zaupajo le pomožna dela. Svoje dejavnosti skušajo izvajati predvsem z zaposlenimi in plačanimi profesionalci, to pomeni, da se profesionalizirajo tako na ravni

izvajanja programov kot tudi na ravni opravljanja administrativnih in menedžerskih funkcij (Kramer v Kolarič 2003, 39). Okvir, v katerega postavljamo neprofitne organizacije, sestavljata dva ključna kriterija: neprofitnost in nevladnost. Kriterij neprofitnosti loči tovrstne organizacije od profitno orientiranih po opredelitvi poslanstva. Poslanstvo (imenovano tudi misija) profitnih organizacij je ustvarjanje profita, poslanstvo neprofitnih organizacij pa je delovanje v javno korist (javna korist ali javno dobro je opredeljeno kot nekaj, kar je pod enakimi pogoji – ki jih navadno določa država – dostopno vsem državljanom). Po tem kriteriju so tudi javne organizacije, ki jih organizira država, neprofitne, zato je pomembno poudariti še kriterij nevladnosti, ki razlikuje organizacije glede na to, kdo je ustanovitelj (Hrovatič 1998, 181).

Poimenovanje organizacij v okviru neprofitnega sektorja (tudi tretji sektor, nevladni, volonterski in podobno) je tudi pri nas raznoliko. Prvi prispevki o tovrstnih organizacijah pri nas temeljijo na rabi termina neprofitno-volonterske organizacije, v praksi pa se pogosteje uporablja termin nevladne organizacije. Za socialno področje v okviru neprofitnega nevladnega sektorja so bistvene tri najznačilnejše pravnoorganizacijske oblike: društva, zavodi, ustanove. Za delovanje društva zakon (Zakon o društvih, ur. I. RS, št. 60/95) določa temeljna načela: *prostovoljnost* (nikogar ne moremo vključiti v društvo na podlagi določenih lastnosti, gre za pravico svobodnega združevanja posameznikov, obveznega združevanja ni), *samostojnost* (društva morajo biti samostojna pri določanju namenov in ciljev ter načina delovanj, seveda v skladu zagotavljanja varstva pravic tretjih oseb in v okviru našega pravnega reda), *nepridobitnost* (društvo lahko opravlja pridobitno dejavnost, vendar mora vsa pridobljena sredstva uporabiti za namen, zaradi katerega je bilo ustanovljeno) in *javnost* (zagotoviti je treba javnost delovanja društva tako glede notranjih razmerij kakor tudi glede delovanja društva kot celote v širši družbi) (Hrovatič 1998, 184). Nekoliko bolj organizirane, vendar še vedno neformalne, so skupine za pomoč in samopomoč. Nastajajo spontano na podlagi iniciativ posameznikov ali uporabnikov in niso stalne. Njihova dejavnost je usmerjena navznoter. Ramovš (v Hrovatič 1998, 185) pravi, da so sodobne skupine za samopomoč osebna medčloveška povezava skupine ljudi, ki poleg samoiniciativnosti temelji še na težavi ali stiski. Skupine za samopomoč lahko prehajajo v trdnejše, formalnopravne organizacijske oblike – društva. Društvo temelji na prostovoljstvu. Trdnejšo strukturo imajo zavodi, in sicer zaradi višje stopnje profesionalizacije v smislu zaposlovanja in razvijanja dejavnosti. Ustanove kot posebne oblike organiziranosti za opravljanje s premoženjem so za socialno področje in tovrstne organizacije izrednega pomena, saj so neodvisen vir sredstev (Hrovatič

1998, 185). Nevladne humanitarne organizacije na socialnem področju za svojo dejavnost potrebujejo sredstva, saj država ni edini vir za njihovo zagotavljanje. Poleg nje so tu še ustanove in razvijajoči se donatorski trg. Finančna problematika je najpogosteje tudi razlog za neuravnoteženost prostovoljskega dela. Profesionalizacija dela nevladnim organizacijam zagotavlja posebno strukturo in obenem bogati prostovoljsko delo. Neprofitne organizacije pa na podlagi razvijanja partnerstva, kadrovanja in financiranja omogočajo konstituiranje sektorja kot enakovrednega v sistemu blaginje (Hrovatič 1998, 187).

4 EMPIRIČNI DEL

Finančno-gospodarska kriza je močno vplivala tudi na blaginjo držav članic, pri čemer država ne zmore več v tolikšni meri zagotavljati blaginje svojim državljanom in je posledično tudi socialnovarstvena vloga države vedno bolj na udaru. Kriza predstavlja problematiko skoraj na vseh področjih socialne politike, saj se vedno bolj povečuje brezposelnost ljudi, predvsem mladih, problematiko prinašajo tudi demografske spremembe, kar močno vpliva tudi na delež vplačanih socialnih prispevkov. Protikrizni ukrepi so nujni, vendar pa ni nujno, da so le ti v dobrobit državljanom, katerih potrebe se vedno bolj povečujejo, položaj pa je vedno slabši.

4.1 Prikaz deleža BDP, namenjenega socialni zaščiti državljanov v letih 2010–2012

V letu 2010 je Slovenija za socialno zaščito namenila skoraj četrtno (24,8 %) BDP, vendar se je obseg izdatkov za programe socialne zaščite povečal precej manj kot v predhodnih letih. Ob rasti števila upravičencev do posameznih socialnih transferjev in števila upokojencev je bila razmeroma nizka rast posledica različnih ukrepov države za uravnoteženje javnih financ (delna uskladitev socialnih transferjev in pokojnin). Najhitrejšo rast so izkazovali izdatki, neposredno povezani s posledicami gospodarske krize. V letu 2010 so se v primerjavi s predhodnim letom najbolj povečali izdatki za druge oblike socialne izključenosti, k čemur je prispevalo 15 % večje število prejemnikov denarne socialne pomoči kot leta 2009. Sledili so izdatki za brezposelnost in izdatki za starost, kar je bila predvsem posledica povečanja števila upokojencev (Poročilo o razvoju 2013 – kazalniki razvoja Slovenije 2013, 166).

Ker so se ukrepi v naslednjih letih stopnjevali (v letu 2011 četrtnska uskladitev rasti, v letu 2012 pa zamrznitev rasti in selektivno znižanje nekaterih prejemkov), je bila rast izdatkov v letih 2011 in 2012 nizka. V primerjavi z BDP so v letu 2010 izdatki za socialno zaščito nekoliko porasli (na 24,8 % BDP), bili pa so še vedno nižji kot v povprečju EU (29,4 %) (Poročilo o razvoju 2013 – kazalniki razvoja Slovenije 2013, 57).

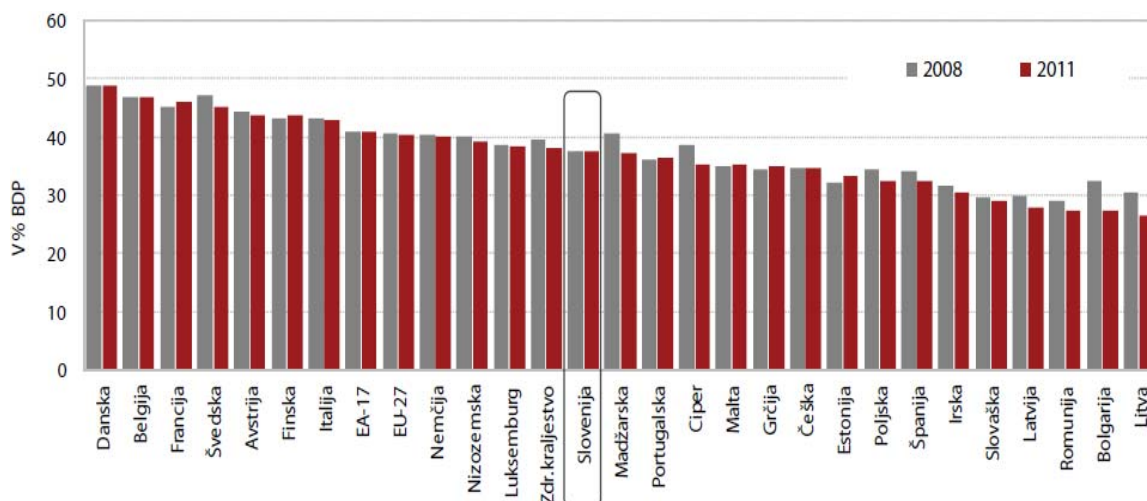
Po daljšem obdobju zadrževanja rasti izdatkov z interventnimi ukrepi so bile v letu 2012 uvedene prve strukturne spremembe v sistemih socialne zaščite. Reforma sistema socialnih transferjev je precej spremenila ter v nekaterih primerih zaostila pogoje za upravičenost do socialnih prejemkov. Zaradi spremenjenih pogojev, načina upoštevanja dohodkov in po novem tudi premoženja prosilcev, se je še število upravičencev do višine prejemkov znižalo,

spremenila pa se je tudi povprečna višina posameznih prejemkov. Dodatne spremembe v sistemu socialnih transferjev so bile uveljavljene z interventnimi ukrepi, v začetku in sredi leta 2012, kot del ukrepov za uravnoteženje javnih financ (Poročilo o razvoju 2013 – kazalniki razvoja Slovenije 2013, 57).

Spodnja slika prikazuje delež davkov in prispevkov za socialno varnost (izraženo v % BDP) na primeru Slovenije in drugih evropskih držav v letu 2008 in 2011. Kot je razvidno z grafa (glej Sliko 4.1) so v letu 2011 vsi davki in prispevki v Sloveniji znašali 37,5 % BDP, v povprečju držav članic Evropske unije pa 40,1 %. Med članicami Evropske unije so bile razlike med državo z najvišjimi (Danska: 48,6 %) in državo z najnižjimi davki in prispevki (Litva 26,4 % BDP). Slovenija se uvršča v sredino teh držav (Poročilo o razvoju 2013 – kazalniki razvoja Slovenije 2013, 148).

Delež prispevkov za socialno varnost je v Sloveniji v letu 2011 znašal 15,3 % BDP in je nad povprečjem držav članic EU (13,9 % BDP), vendar nekoliko pod povprečjem evropskega območja (EA – 17 : 15,7 % BDP). Četudi je delež prispevkov za socialno varnost v letu 2011 v povprečju EU ostal na enaki ravni kot leto prej, v Sloveniji pa se je malce zmanjšal, so imeli večje deleže le še v šestih drugih državah (Poročilo o razvoju 2013 – kazalniki razvoja Slovenije 2013, 148).

Slika 4.1: Davki in prispevki za socialno varnost, v % BDP

Vir: Poročilo o razvoju 2013 – kazalniki razvoja Slovenije (2013, 149).

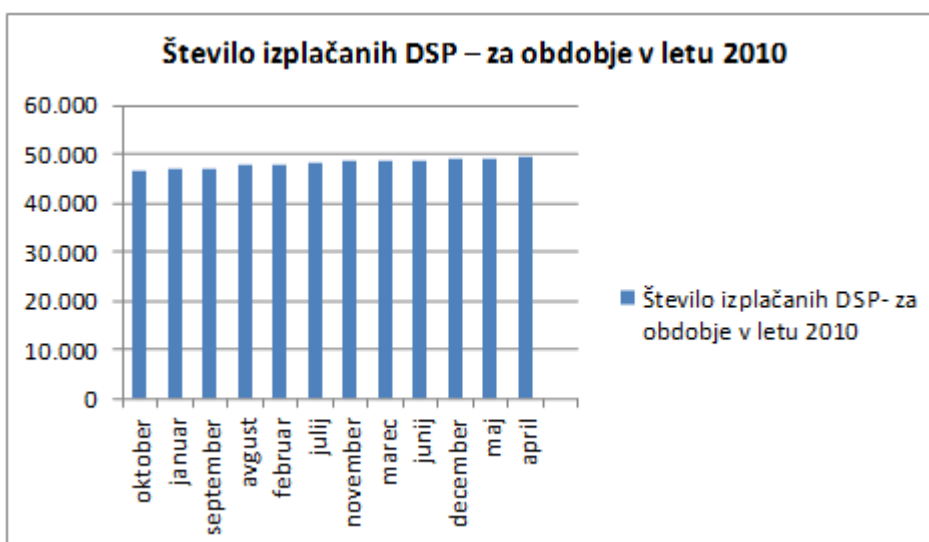
V nadaljevanju prikazujem, koliko znaša delež prejemnikov socialne pomoči v letih 2009–2011.

Slika 4.2: Število izplačanih denarnih socialnih pomoči za leto 2011

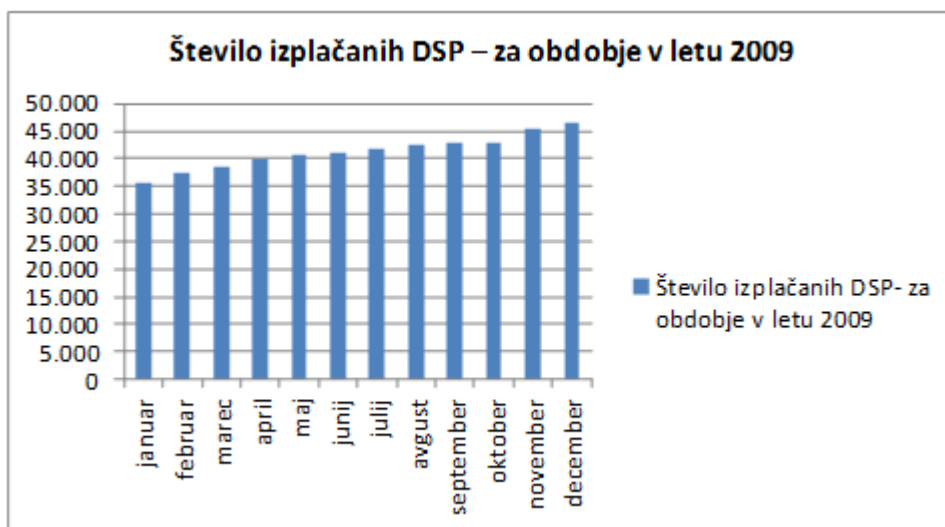
Vir: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti – denarna socialna pomoč (2013).

Slika 4.3: Število izplačanih denarnih socialnih pomoči za leto 2010

Vir: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti – denarna socialna pomoč (2013).

Slika 4.4: Število izplačanih denarnih socialnih pomoči v letu 2009

Vir: Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti – denarna socialna pomoč (2013).

Na podlagi zgornjih grafičnih prikazov letnega deleža prejemnikov denarnih socialnih pomoči za obdobje v letih 2009–2011 lahko opredelim, da v letu 2010 zasledimo največje število prejemnikov denarne socialne pomoči, takoj za njim sledi delež prejemnikov denarne socialne pomoči v letu 2011. Najmanjši delež prejemnikov denarne socialne pomoči zasledimo v letu 2009. V letu 2009 kriza še ni bila tako izrazita, medtem ko se je v letih 2010 in 2011 še dodatno okrepila in posledično povečala delež prejemnikov denarne socialne pomoči za obdobje, saj so državljani vedno bolj potrebovali pomoč s strani države. Za leti 2010 in 2011 bi lahko tudi opredelili, da imata podoben delež teh prejemnikov, zato se delež prejemnikov denarne socialne pomoči ni bistveno povečal glede na razmerje teh dveh obdobj.

4.2 Akademski opis trenutne zakonodaje socialne politike v povezavi s spremembami, ki jih je prinesla kriza

S 1. 1. 2012 sta stopila v veljavo dva zakona, Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in Zakon o socialnovarstvenih prejemkih, ki sta dodobra posegla v urejanje socialnih in družinskih transferjev in sistem pravic, ki se zagotavljajo iz javnih sredstev. Kasneje sta bila uveljavljena tudi dva interventna zakona, Zakon o dodatnih interventnih ukrepih (takrat je tudi

začela veljati nova socialna zakonodaja) in Zakon o uravnoveženju javnih financ, ki je začel veljati z 31. 5. 2012 (Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo 2013, 75). V nadaljevanju se bom osredotočila na tri izbrane cilje nove socialne zakonodaje, znotraj katere so že upoštevana določila zgoraj omenjenih zakonov, in skušala opredeliti njihov vpliv na spremembe v socialni politiki, ki jih je prinesla kriza.

Tabela 4.1: Trije izbrani cilji nove socialne zakonodaje v povezavi s spremembami, ki jih je prinesla kriza

Izbran cilj nove socialne zakonodaje	Izbrana vsebina cilja nove socialne zakonodaje	Vpliv na spremembe, ki jih je prinesla kriza
Racionalizacija proračunskih odhodkov pri dodeljevanju socialnih prejemkov	Višina izplačanih sredstev	Odobritev 10 % manj pravic denarne socialne pomoči kot v prejšnjem letu
Večja ciljnost in učinkovitost socialnih prejemkov	Vrstni red uveljavitve pravic iz javnih sredstev	Izboljšanje materialnega položaja materialno ogroženih družin
Povišanje praga življenjskega minimuma	Povišanje minimalnega dohodka	Zaradi interventnih ukrepov je ta še vedno 25 % nižji od izračunanih minimalnih stroškov v letu 2009

Vir: Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo (2012, 76–78).

Prvi izbrani cilj nove socialne zakonodaje prinaša racionalizacijo in večjo preglednost proračunskih odhodkov pri dodeljevanju socialnih prejemkov. Na podlagi tega se je višina izplačanih sredstev znižala. Pri nekaterih prejemkih je to zanemarljivo, pri nekaterih pa bistveno. Izjema so državne štipendije, kjer je zaznati povečanje sredstev. Pomembna sprememba znotraj tega cilja je predvsem uvedba upoštevanja premoženjskih dohodkov in

otroškega dodatka v lastni dohodek družine, kar je prispevalo k 10 % manj denarne socialne pomoči kot v preteklem letu (Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo 2012, 76). Drug pomemben izbrani cilj se nanaša na večjo ciljnost in učinkovitost socialnih prejemkov. Ta med drugim prinaša tudi vrstni red uveljavljanja pravic iz javnih sredstev. Čeprav upoštevanje premoženja vlagateljev na eni strani omogoča pravičnejše dodeljevanje pravic iz javnih sredstev (in predstavlja večjo možnost izboljšanja materialnega položaja materialno ogroženih družin), na drugi strani sproža vprašanje o pravičnosti upoštevanja tistega premoženja, ki so si ga ljudje ustvarili z delom (Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo 2012, 77). Pomemben izbrani vidik nove socialne zakonodaje je tudi določitev praga življenjskega minimuma na 288,81 EUR, kar je še vedno za 25 % nižje od izračunanih minimalnih stroškov, ki so v letu 2009 znašali 385,05 EUR. Vendar pa se ta znesek zaradi uveljavitve interventnih zakonov, ki sta znesek minimalnega dohodka določila na 260,00 EUR, še ni začel uporabljati (Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo 2012, 77).

Na osnovi zbranih podatkov lahko opredelimo pozitivne in negativne spremembe na določen nabor prebivalstva. Negativne spremembe nove socialne zakonodaje lahko občutijo predvsem nekatere kategorije družin (enostarševske družine, družine, ki odplačujejo posojila zavoljo stanovanja, družine z dijaki ter velike družine, ki poleg otroškega dodatka uveljavljajo še kakšno drugo pravico) in posameznikov (starejše osebe, osebe v starosti nad 50 let do 63 let (za ženske) oziroma 65 let (za moške), za katere ni mogoče pričakovati izboljšanja socialnega položaja oziroma so že upokojene; odrasle osebe, ki živijo z (zunaj)zakonskim partnerjem brez otrok). Pozitivne spremembe pa lahko občutijo osebe brez dohodkov in premoženja ter študenti (Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo 2012, 78).

4.3 Pregled pomembnih javnopolitičnih sprememb vsebin socialne politike v obdobju 2010–2012

Znotraj naslednje kratke analize želim opredeliti nekatere pomembne reforme znotraj vsebin socialne politike in njihov osnovni namen povezati z dejavniki krize države blaginje. Pri tem sem izpostavila tri pomembne predloge reform, ki pa v večini niso bile podprte s strani javnosti. Z izbranimi dejavniki krize države blaginje bom skušala opredeliti, zakaj so bile te reforme nujne znotraj socialne politike. Med drugim bom skušala opredeliti tudi

javnopolitične spremembe na podlagi izbranih poskusov reform znotraj socialne politike in raziskati, o kakšnih tipih sprememb lahko govorimo.

Tabela 4.2: Prikaz izbranih treh predlogov reform in njihova povezanost z dejavniki krize države blaginje

Vsebina socialne politike	Izid	Vzrok končnega izida	Dejavniki krize države blaginje
Pokojninska reforma v letu 2011	Padec na referendumu	Politična nekoordinacija, neuskklajenost z javnostjo	Demografske spremembe in globalizacijski procesi
Reforma malega dela	Padec na referendumu	Neuskklajenost z javnostjo, politična nekoordinacija	Strukturne spremembe v ekonomski sferi
Družinski zakonik	Padec na referendumu	Politična nekoordinacija, neuskklajenost z javnostjo	Spremembe v sferi družine in gospodinjstva

Na podlagi zgornje tabele lahko ocenim, da večini izbranih predlogov reform znotraj socialne politike ni uspelo preboja v veljavo. K temu je v veliki meri prispevala neuskklajenost z javnostjo, predvsem pa tudi politična nekoordinacija in morebitna nepripravljenost ali slaba politična koordinacija za redefinicijo ciljev nekaterih reform. Če si pri tem pomagam z dejavniki krize države blaginje, lahko opredelim, da so tovrstne reforme znotraj socialne politike nujne. Z novo pokojninsko reformo se vsekakor povezujeja dejavnika demografskih sprememb in globalizacijski dejavnik, saj narašča delež starejšega prebivalstva, življenjska doba se podaljšuje in vedno več mladih je brezposelnih. V povezavi z globalizacijskim dejavnikom pa vse to vodi med drugim k vprašljivosti sistemov socialne varnosti, saj je vedno

manj prebivalstva zmožnega plačevati socialne prispevke in je vse bolj odvisno od socialne pomoči države, pri čemer pa je tudi država vse manj zmožna socialnovarstvene vloge do svojih državljanov. Tudi reforma o malem delu ni uspela priti v veljavo in je doživela padec na referendumu. Med drugim je k temu prispevala politična neusklajenost, ki se je tudi dokazovala z referendumom. Tovrstna reforma se povezuje z dejavnikom strukturne spremembe v ekonomski sferi, ki vplivajo na strukturo trgov delovne sile, kar se povezuje z že prej omenjeno problematiko plačevanja socialnih prispevkov. Tudi v primeru družinskega zakonika zasledimo predvsem nepripravljenost javnosti za nove spremembe v družbi in na področju družine. Dejavniki krize blaginje, ki se veže na to področje, je dejavniki sprememb v sferi družine in gospodinjstev, ki tudi predstavlja velik izziv za državo blaginje. Vse tovrstne zgoraj omenjene reforme so predstavljale velik korak na področju socialne politike in so se soočile s problematikami, ki jih predstavljajo dejavniki krize države blaginje.

4.4 Opredelitev javnopolitičnih sprememb na primeru izbranih vidikov nove socialne zakonodaje in izbranih reform v letih 2010–2012

Najprej se moramo zavedati, da so javnopolitične spremembe možne šele, ko javnopolitično omrežje ali širše politične strukture ne zagovarjajo interesov tistih, ki zagovarjajo ohranitev trenutne politike in njenih javnopolitičnih principov ter ciljev. Ko se vpelje javnopolitično spremembo in se jo prepozna kot pomembno vsebino pri razreševanju neke problematike, to posledično pomeni, da se bodo morali cilji, še prej pa mehanizmi te politike vsaj deloma, če ne korenito, spremeniti (Kustec Lipicer 2000, 896). Na podlagi zgornjih dveh kratkih analiz bom s pomočjo Daugbjergove razvrstitve javnopolitičnih sprememb na tri različne vrste opredelila, za kakšne vrste javnopolitične spremembe gre. Na primeru zgoraj (treh) izbranih reform, ki so hkrati predstavljale velik premik znotraj socialne politike pri nas, lahko opredelim samo javnopolitične spremembe, ki bi nastale v primeru, da bi bile tovrstne reforme sprejete. Vsekakor so te reforme predstavljale pomembno vsebino za reševanje socialne problematike, ki jo je prinesla kriza, hkrati pa so se morali spremeniti tudi določeni javnopolitični cilji in mehanizmi. Po Daugbjergu bi jih lahko uvrstila v kategorijo reform prvega in drugega reda, saj bi prišlo do vsebinskih sprememb in hkrati tudi ciljev, javnopolitični mehanizmi pa se v veliki meri ne bi spremenili. Javnopolitični mehanizmi, ki so bili uporabljeni predvsem s strani političnih nasprotnikov, so bili predvsem v smislu

referendumov, kot način izpodbijanja tovrstnih reform in ozaveščanje javnosti o radikalnosti sprememb vsebine javne politike.

Tudi pri določitvi javnopolitičnih sprememb nove socialne zakonodaje, sem si pomagala z Daugbjergovo razvrstitvijo javnopolitičnih sprememb. Že pri prejšnjih analizah sem opredelila izbrane pomembne vidike oz. cilje, ki jih prinaša nova socialna zakonodaja. Te spremembe bi po Daugbjergu opredelila kot reforme drugega in tretjega reda, saj je prišlo do tako vsebinskih sprememb kot tudi sprememb ciljev nove socialne zakonodaje. Na področju preglednejšega dela centrov za socialno delo in elektronskega poslovanja lahko omenimo, da je prišlo nekako tudi do sprememb v javnopolitičnih mehanizmih, poleg tega so vidna tudi sodelovanja o določenih vsebinskih spremembah s predstavniki civilne družbe, kar zopet prikazuje na spremembo v javnopolitičnih mehanizmih.

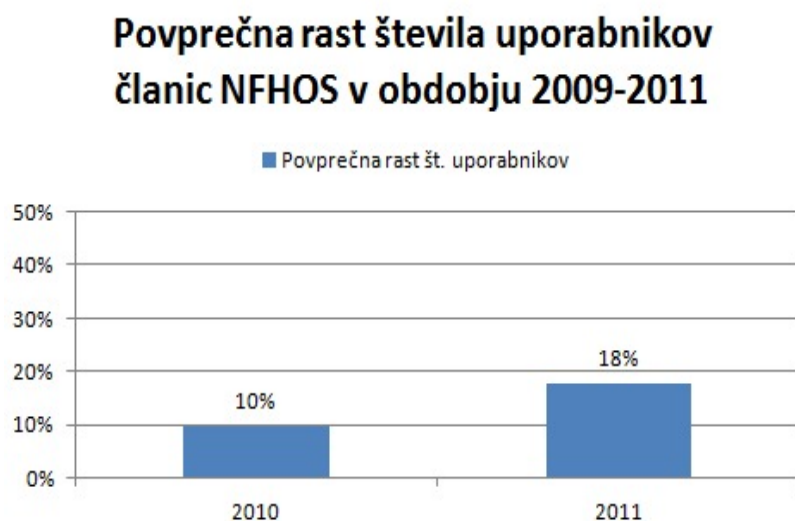
Morda ravno izbira javnopolitičnih mehanizmov pri oblikovanju javne politike pomembno vpliva na razvoj neke reforme. Morda ravno prejšnji poskusi reform na področju socialne politike niso predstavljali pravih mehanizmov, torej načinov, kako prispevati k sprejetju reforme in pripraviti državljane na spremembe v krizi države blaginje.

4.5 Analiza modela socialne politike v Sloveniji in napoved morebitne potrebe po novem modelu

Po Coxovem mnenju (Kopač 2004, 7) se države blaginje vedno bolj odmikajo od ideje zagotavljanja optimalne ravni pomoči in se namesto tega uveljavlja trend zagotavljanja predvsem minimalne ravni pomoči svojim državljanov. Pri tem se srečujemo z dejstvom, da z zagotavljanjem minimalne pomoči pride tudi do zmanjšanja socialnih transferjev in posledično je tudi manj državljanov deležnih socialno pomoč. Prav tako so številni protikrizni ukrepi prispevali k zmanjšanju državne pomoči, kar je močno obremenilo tudi številne nevladne humanitarne organizacije. Z opredelitvijo, v kakšnem modelu socialne politike se trenutno nahajamo, si bom pomagala z Rusovo definicijo socialne politike, kjer ločuje štiri razvojne faze oz. modele socialne politike in sicer »dobrodelno«, »zavarovalno«, »blaginjsko« in »izenačevalno«, pri čemer so prvi trije modeli kumulativni, četrti (tj. izenačevalni) pa je radikalno drugačen, saj ne upošteva dosedanjega razvoja (torej je nekumulativen) in po njegovem mnenju pomeni slepo ulico v razvoju socialne politike (Kopač 2004, 9). Sama bi model socialne politike v Sloveniji uvrstila med dobrodelno

socialno politiko in zavarovalno socialno politiko. Pri dobrodelni se naslanjam na vedno večje omejitve zadovoljevanja potreb državljanov, zagotavljanju potreb po minimalnih standardih in osredotočenost na ogrožen del prebivalstva. To se nanaša na nizek prag življenjskega minimuma, ki sicer narašča, vendar je še vedno dosti nižji kot pred izrazitejšo krizo, vedno večje omejitve so pri dodeljevanju socialnih transferjev, višina izplačanih sredstev pa se niža. Vse to prispeva k večji bremenitvi humanitarnih organizacij, ki pa skušajo čim bolj zadovoljiti potrebe državljanov. Velik pomen nosijo torej tudi številne nevladne humanitarne organizacije, preko katerih je tudi izvajan dobrodelni del socialne politike.

Slika 4.5: Povprečna rast števila uporabnikov članic NFHOS v obdobju 2009–2011

Vir: Nacionalni forum humanitarnih organizacij Slovenije (2013).

V zgornji tabeli vidimo povečanje deleža uporabnikov vseh članic Nacionalnega foruma humanitarnih organizacij Slovenije do leta 2011 kar ta 8 % . K temu je vsekakor prispevala kriza, ki je bila po letu 2009 vedno bolj izrazita. V letu 2009 je 29 humanitarnih organizacij v svoje programe vključevalo 898.406 uporabnikov, v letu 2010 941.425, v letu 2011 pa 942.826 uporabnikov. V povprečju je število uporabnikov posamezne organizacije v letu 2010 v primerjavi z letom 2009 naraslo za 10 %, v letu 2011 pa v primerjavi z letom 2010 kar za 18 %. Seveda je treba upoštevati dejstvo, da se v nekaterih organizacijah ni povečalo število uporabnikov, temveč se je povečal obseg pomoči, ki jo potrebujejo. Vendar pa ti podatki veljajo le za 29 od vsega skupaj 95 humanitarnih organizacij članic NFHOS, zato je delež

uporabnikov vseh humanitarnih organizacij bistveno višji (Nacionalni forum humanitarnih organizacij Slovenije 2013). Po mnenju predsednice Nacionalnega foruma humanitarnih organizacij Slovenije (Priloga A) trenutno zbrani podatki kažejo na to, da se je število uporabnikov humanitarnih organizacij povečalo. Vendar pa to povečanje v povprečju ni veliko, predvsem gre za primere novih skupin (npr. migrantski delavci, revni zaposleni ipd.). Opaziti je tudi, da imajo uporabniki kompleksnejše probleme, saj se ti v finančni krizi vedno bolj kopičijo (Priloga A). Glede na dejstvo, ali so humanitarne organizacije močno obremenjene, pa je intervjuvanka mnenja, da so obremenjene, saj je državnih in lokalnih virov vedno manj, potrebe državljanov pa se povečujejo. Meni, da bi bilo potrebno tesno sodelovanje vseh akterjev, ki se ukvarjajo s socialno tematiko. Problematiko, ki jo zaznava kot pomembno, opredeljuje predvsem neprimeren način financiranja s strani države, saj ni vzpostavljenega partnerstva med državo in humanitarnimi organizacijami pri kreiranju politik (Priloga A).

Pri delu zavarovalne socialne politike se naslanjam predvsem na socialno varnost, ki se zagotavlja preko sistemov socialnega zavarovanja, s pomočjo socialnih prispevkov državljanov. Slovenija je po padcu socializma svojo socialno politiko navezala predvsem na zavarovalni (oz. Bismarckov) princip, poleg socialne zaposlitve pa je obstajal tudi (razmeroma dobro) razvit sistem socialne varnosti, ki je ljudem zagotavljal denarne prejemke in različne vrste storitev ob socialnih primerih (Kopač 2004, 12). Vendar pa je zaradi krize države blaginje težko urejati socialno problematiko samo s pomočjo socialnovarstvene vloge države, saj je le ta vedno manj stabilna.

5 SKLEP

S krizo države blaginje se sooča tudi Slovenija. V kolikšni meri se kriza kaže znotraj socialne politike in na kakšen način se soočamo z njo, sem raziskovala predvsem v empiričnem delu diplomske naloge. Vsekakor je tovrstno krizo v veliki meri povzročila finančno-gospodarska kriza, ki je zamajala učinkovitost področja socialne politike. Številni protikrizni ukrepi so postavili pod vprašaj sistem socialne varnosti in zmožnost države reševanja socialnih problemov. Velika bremena nosijo predvsem humanitarne organizacije, saj se povečuje obseg pomoči, za katere zaprosijo državljani. S pomočjo empiričnega dela sem analizirala letne deleže prejemnikov denarnih socialnih pomoči v obdobju 2009–2011 in ugotovila, da v letu 2010 zasledimo največje število prejemnikov, takoj za njim pa je delež prejemnikov v letu 2011. Najmanjši delež prejemnikov denarne socialne pomoči zasledimo v letu 2009. V letu 2009 kriza še ni bila tako izrazita, medtem ko se je v letih 2010 in 2011 kriza še dodatno okrepila in posledično povečala delež prejemnikov denarne socialne pomoči za obdobje, saj so državljani vedno bolj potrebovali pomoč s strani države. Kljub temu se je delež prejemnikov v letu 2011, glede na leto 2010, zmanjšal. Na podlagi tega lahko odgovorim na prvo raziskovalno vprašanje, da je zaznati pogostejšo redukcijo socialnih transferjev v Sloveniji po letu 2010. Tudi sam delež prispevkov za socialno varnost se je v Sloveniji, glede na povprečje Evropske unije, zmanjšal, večje deleže pa so imeli le še v šestih drugih državah. Kljub temu menim, da država še vedno malo BDP namenja socialni problematiki, vendar to še ne pomeni, da je ta funkcija podhranjena, saj je treba upoštevati tudi dejstvo, da smo po številu prebivalstva in velikosti majhna država in je na primer primerjava deleža BDP za socialo v drugih evropskih državah nesmiselna. Vsekakor, dejstvo, da je kriza države blaginje vplivala na socialnovarstveno vlogo države in da je država vedno manj zmožna zadovoljiti socialne potrebe državljanov v tolikšni meri kot pred krizo, drži, vendar pa ne morem trditi, da bi sama neusklajenost zakonodaje zamajala socialnovarstveno vlogo države. V empiričnem delu sem temu primerno na kratko predelala tri pomembne predloge reforme na področju socialne zakonodaje, ki pa niso bile sprejete. Že v letu 2011, ko se je kriza vedno bolj krepila, smo bili priča možnim spremembam, vendar pa je bilo bolj opaziti nepravilno izbiro javnopolitičnih mehanizmov v smislu pripravljenosti državljanov na nove spremembe. Seveda je bilo zaznati tudi politično nekoordinacijo in morebitno nepripravljenost na redefinicijo nekaterih ciljev reform, kar je še dodatno okrepilo nezadovoljstvo glede predlogov teh reform. Kar se tiče nove socialne zakonodaje ne morem trditi, da je zaznati neusklajenost, saj so tudi

sami javnopolitični instrumenti dobro izbrani in je vidno sodelovanje pri določenih vsebinskih spremembah tudi s predstavniki civilne družbe ter postopno navajanje na spremembe znotraj socialne politike v Sloveniji.

Globalno-finančna kriza je vsekakor prinesla javnopolitične spremembe tudi na področju socialne politike. Pri določitvi, za kakšne javnopolitične spremembe lahko govorimo, sem si pomagala z Daugbjergovo razvrstitvijo javnopolitičnih sprememb. Na primeru treh izbranih reform, ki so hkrati predstavljale pomemben premik znotraj socialne politike pri nas, lahko opredelim samo javnopolitične spremembe, ki bi nastale v primeru, da bi tovrstne reforme bile sprejete. Po Daugbjergu bi jih lahko uvrstila v kategorijo reform prvega in drugega reda, saj bi prišlo do vsebinskih sprememb in hkrati tudi ciljev, javnopolitični mehanizmi pa se v veliki meri ne bi spremenili. Javnopolitični mehanizmi so bili v smislu referendumov uporabljeni predvsem s strani političnih nasprotnikov kot način izpodbijanja tovrstnih reform in ozaveščanje javnosti o radikalnosti sprememb vsebine javne politike. Na primeru nove socialne zakonodaje pa sem spremembe po Daugbjergu opredelila kot reforme drugega in tretjega reda, saj je prišlo tako do vsebinskih sprememb kot tudi sprememb ciljev nove socialne zakonodaje. Na področju preglednejšega dela centrov za socialno delo in elektronskega poslovanja lahko omenimo, da je prišlo nekako tudi do sprememb v javnopolitičnih mehanizmih, poleg tega je vidno tudi sodelovanje pri določenih vsebinskih spremembah s predstavniki civilne družbe, kar zopet prikazuje na spremembo v javnopolitičnih mehanizmih.

Model socialne politike v Sloveniji bi uvrstila med dobrodelno socialno politiko in zavarovalno socialno politiko. Pri dobrodelni se naslanjam na vedno večje omejitve zadovoljevanja potreb državljanov, zagotavljanju potreb po minimalnih standardih in osredotočenost na ogrožen del prebivalstva. To se nanaša na nizek prag življenjskega minimuma, ki sicer narašča, vendar je še vedno dosti nižji kot pred izrazito krizo, vedno večje omejitve pri dodeljevanju socialnih transferjev, višina izplačanih sredstev se niža. Vse to pa prispeva k večji bremenitvi humanitarnih organizacij, ki skušajo čim bolj zadovoljiti potrebe državljanov. Velik pomen nosijo torej tudi številne nevladne humanitarne organizacije, preko katerih je tudi izvajan dobrodelni del socialne politike, vendar pa se povečuje obseg pomoči, kar predstavlja veliko breme in nezmožnost pomoči vsem pomoči potrebnim. Po mnenju predsednice Nacionalnega foruma humanitarnih organizacij Slovenije (Priloga A) trenutno zbrani podatki kažejo na to, da se je povprečno število uporabnikov humanitarnih organizacij povečalo. Vsekakor so humanitarne organizacije obremenjene, saj je državnih in lokalnih

virov vedno manj, potrebe državljanov pa se povečujejo. Meni, da bi bilo potrebno tesno sodelovanje vseh akterjev, ki se ukvarjajo s socialno tematiko. Problematiko, ki jo zaznava kot pomembno opredeljuje predvsem neprimeren način financiranja s strani države, saj ni vzpostavljenega partnerstva med državo in humanitarnimi organizacijami pri kreiranju politik (Priloga A). Po drugi strani pa torej država izvaja dobrodelno politiko preko nevladnih humanitarnih organizacij in le te pri tem predstavljajo pomembnega akterja, kateremu država odredi tudi določen znesek denarnih sredstev, ki jih potem nevladne humanitarne organizacije razdelijo med pomoči potrebnim. Kot sem že omenila, so se potrebe državljanov po krizi povečale, povečal se je obseg teh pomoči in država v celoti ni več zmožna zagotoviti vseh sredstev, saj je med drugim zaradi vedno večje brezposelnosti na udaru tudi sistem socialnih prispevkov.

Glede na zgornje ugotovitve se kaže morebitna potreba po novem modelu socialne politike. Seveda je to glede na trenutno stanje, v katerem se nahajamo, težko izvedljivo, vendar pa menim, da bi sčasoma lahko oblikovali takšen model, ki bi prispeval k izboljšanju in večji kakovosti socialnih storitev ter k večji stabilnosti in odpornosti na krizo države blaginje. Lahko bi se morda približali modelu blaginjske socialne politike, katerega primeri dobre prakse prihajajo predvsem iz skandinavskih držav. Za nadaljnje raziskovanje bi bilo zanimivo oblikovati nekakšen »idealni« model, ki bi bil primeren trenutnim kriznim časom in bi hkrati z leti postajal stabilnejši in odpornejši na spremembe v gospodarstvu, posledično pa bi tudi sama socialna politika postajala bolj avtonomna. Pri tem modelu bi veliko vlogo imele tudi nevladne humanitarne organizacije, ki bi s svojo vlogo prispevale predvsem k varovanju socialnega stanja in bile v oporo državljanom.

6 LITERATURA

- Alcock, Pete, Angus Erskine in Margaret May. 1998. *The Students Companion to Social Policy*. Oxford: Social Policy Association.
- Deeming, Christopher. 2013. *Social democracy and social policy in neoliberal times*. Dostopno prek: <http://jos.sagepub.com/content/early/2013/07/18/1440783313492240.full.pdf+html> (22. julij 2013).
- Fink-Hafner, Danica. 2007. Znanost »o« javnih politikah in »za« javne politike. V *Uvod v analizo politik: Teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink-Hafner 9–30. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Hrovatič, Danica. 1998. *Neprofitne-nevladne organizacije – nov prostor za socialno delo*. Dostopno prek: <https://www.google.si/#output=search&scient=psy-ab&q=Neprofitne-nevladne+organizacije-nov+prostor+za+socialno+delo.&oq=Neprofitne-nevladne+organizacije-nov+prostor+za+socialno+delo.&gs> (5. maj 2013).
- Inštitut Republike Slovenije za socialno varstvo. 2013. *Ocena učinkov izvajanja nove socialne zakonodaje*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti__pdf/sociala/ocena_ucinkov_soc_zakonodaja_i_rssv_2013.pdf (22. julij 2013).
- Kolarič, Zinka. 2003. *Neprofitno volonterske organizacije in njihov razvoj – od voluntarizma k profesionalizmu*. Dostopno prek: <http://dk.fdv.uni-lj.si/db/pdfs/tip20031kolaric.pdf> (12. maj 2013).
- Kolarič, Zinka, Anja Kopač Mrak in Tatjana Rakar. 2011. Welfare states in Transition: the development of the Welfare System in Slovenia. V *Welfare States in Transition. 20 Years after the Yugoslav Welfare Model*, ur. Marija Stambolieva in Stefan Dehnert, 288–307. Sofija: Friedrich Ebert Foundation.
- Kopač, Anja. 2004. *Aktivacija – obrat v socialni politiki*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Kresal, France. 1998. *Zgodovina socialne in gospodarske politike v Sloveniji*. Ljubljana: Cankarjeva založba.
- Kustec Lipicer, Simona. 2006. *Poseganje države v civilno družbo*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

- Kustec Lipicer, Simona. 2007. Javnopolitična omrežja. V *Uvod v analizo politik: Teorije, koncepti, načela*, ur. Danica Fink-Hafner, 87–100. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enako možnosti. 2013. *Denarna socialna pomoč*. Dostopno prek: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/denarna_socialna_pomoc/ (22. julij 2013).
- Ministrstvo za finance. 2012. *Štirinajsto poročilo o dodeljenih državnih pomočeh v Sloveniji (za leta 2009, 2010 in 2011)*. Dostopno prek: http://www.mf.gov.si/fileadmin/mf.gov.si/pageuploads/dr%C5%BEavne_pomo%C4%8Di/14_LP_DPsku_paj.pdf (15. julij 2013).
- *Nacionalni forum humanitarnih organizacij Slovenije*. 2013. Dostopno prek: <http://www.nfhos.si/portal/novice-nfhos> (28. julij 2013).
- Novak, Tereza. 2013. Intervju z avtorjem. Ljubljana, 6. avgust
- *Poročilo o razvoju 2012 – kazalniki razvoja Slovenije*. 2012. Dostopno prek: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2012/04/06_izdatkizaso_czascito.pdf (25. julij 2013).
- *Poročilo o razvoju 2013 – kazalniki razvoja Slovenije*. 2013. Dostopno preko: http://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/pr/2013/POR_2013s.pdf (25. avgust 2013).
- Rakar, Tatjana, Tomaž Deželan, Senka Vrbica, Zinka Kolarič, Andreja Meglič Črnak in Mateja Nagode. 2011. *Civilna družba v Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za javno upravo.
- Rus, Vojko. 1990. *Socialna država in družba blaginje*. Ljubljana: Inštitut za sociologijo.
- Svetlik, Ivan. 1989. *Pluralni sistem blaginje – evolucija ali prelom razvojne paradigme družbenih dejavnosti?* Dostopno prek: <http://druzboslovnerazprave.org/clanek/pdf/1989/8/3/> (11. maj 2013).
- Svetlik, Ivan. 1992. *Social Policy in Slovenia*. Avebury: Ashgate Publishing Limited.
- Taylor, David. 1996. *Critical Social Policy*. London: Sage Publications.
- Trbanc, Martina. 1992. *Različni socialno-blaginjski sistemi in trendi v socialnih politikah*. Dostopno prek: <http://druzboslovnerazprave.org/clanek/pdf/1992/14/7/> (13. maj 2013).

- *Vaše pravice iz socialne varnosti*. 2012. Dostopno prek: http://ec.europa.eu/employment_social/empl_portal/SSRinEU/Your%20social%20security%20rights%20in%20Slovenia_sl.pdf (13 maj 2013).

PRILOGA A : Intervju s Terezo Novak, izvršno direktorico Slovenske filantropije in predsednico NFHOS (Nacionalnega foruma humanitarnih organizacij Slovenije)

1. Ali se je delež uporabnikov pomoči članic NFHOS po letu 2011 močno povečal?

Pred kratkim smo članice NFHOS pozvali k izpolnitvi ankete, ki jih je spraševala o spremembah glede števila uporabnikov, glede kompleksnosti problemov, težav, ki otežujejo delovanje humanitarne organizacije ipd. Delne rezultate že imamo, pričakujemo, da bomo imeli končne rezultate konec septembra, ko vam jih lahko tudi pošljemo. Rezultate bomo predstavili tudi na 4. Kongresu slovenskih humanitarnih organizacij, ki bo potekal 17. oktobra, kamor ste tudi vi lepo vabljeni.

Do sedaj zbrani podatki kažejo na to, da se je organizacijam, ki se ukvarjajo s »prvo pomočjo«in s svojim delom odgovarjajo na revščino in siromašenje ljudi, število uporabnikov povečalo. Vendar v povprečju ne tako zelo veliko, gre predvsem za nove skupine (npr. migrantski delavci, revni zaposleni...), se pa kaže da imajo uporabniki kompleksnejše probleme, saj se ti, ko se enkrat znajdeš v hujši socialni oz. finančni krizi, kar kopičijo.

2. Ali se posledično povečuje tudi število humanitarnih organizacij?

Predvsem se povečuje število humanitarnih pobud, vztrajno pa se tudi število humanitarnih organizacij. S tem mislim na organizacije, ki pri MDDSZ ali MZ pridobijo status humanitarne organizacije.

3. So po vašem mnenju humanitarne organizacije močno obremenjene? Kaj je možno urediti na tem področju?

So obremenjene, denarja, predvsem iz državnih in lokalnih virov je manj, potreb je pa kvečjemu več ali pa so večje. Potrebno bi bilo tesno sodelovanje vseh akterjev, ki se ukvarjajo s socialno problematiko. Preveč je drobljenja in vrtičkarstva na strani humanitarnih organizacij, s čimer se poskušamo spopadati v NFHOS. Veliko tega je vzpodbujenega tudi z neprimernim načinom financiranja s strani države. Ni vzpostavljenega partnerstva med državo in humanitarnimi organizacijami pri kreiranju politik. Po mojem mnenju bi bilo vsaj to potrebno odpraviti.